

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**ANALIZA POSLOVANJA PODJETJA
COLOR MEDVODE, D.D.**

Ljubljana, november 2003

KATARINA CETINSKI

KAZALO

1. UVOD.....	1
2. PREDSTAVITEV PODJETJA.....	2
2.1. IZ ZGODOVINE PODJETJA.....	2
2.2. PODJETJE COLOR DANES.....	3
2.2.1. Proizvodno-prodajni program.....	4
2.2.2. Osnovni kapital in lastniška struktura.....	4
2.2.3. Odkvisne družbe.....	5
2.2.4. Skrb za okolje.....	5
3. ANALIZA POSLOVIH SREDSTEV.....	6
3.1. ANALIZA STALNIH SREDSTEV.....	7
3.1.1. Obseg in struktura stalnih sredstev.....	7
3.1.2. Odpisanost osnovnih sredstev.....	8
3.2. ANALIZA GIBLJIVIH SREDSTEV.....	9
3.2.1. Obseg in struktura gibljevih sredstev.....	10
3.2.2. Hitrost obračanja obratnih sredstev.....	11
4. ANALIZA ZAPOSLENIH.....	13
4.1. ANALIZA OBSEGA IN STRUKTURE ZAPOSLENIH.....	13
4.2. ANALIZA DINAMIKE ZAPOSLENIH.....	15
4.3. ANALIZA TEHNIČNE OPREMLJENOSTI DELA IN POVPREČNIH PLAČ.....	16
5. ANALIZA POSLOVNIH FUNKCIJ.....	17
5.1. ANALIZA NABAVE.....	17
5.1.1. Obseg in struktura nabave.....	18
5.2. ANALIZA PROIZVODNJE.....	19
5.2.1. Obseg in struktura proizvodnje.....	19
5.3. ANALIZA PRODAJE.....	20
5.3.1. Obseg in struktura prodaje.....	21
5.4. ANALIZA FINANCIRANJA.....	23
5.4.1. Obveznosti do virov sredstev.....	23
5.4.2. Plačilna sposobnost.....	27
5.4.3. Finančna stabilnost.....	28
6. ANALIZA POSLOVNEGA USPEHA IN USPEŠNOSTI.....	29
6.1. ANALIZA POSLOVNEGA USPEHA.....	29
6.1.1. Prihodki.....	31
6.1.2. Odhodki.....	32
6.1.3. Poslovni izid.....	34
6.2. ANALIZA USPEŠNOSTI POSLOVANJA.....	36
6.2.1. Produktivnost.....	36
6.2.2. Gospodarnost.....	37
6.2.3. Dobičkonosnost.....	38
7. SKLEP.....	40
8. LITERATURA.....	42
9. VIRI.....	43

TABELE

Tabela 1: Lastniška struktura podjetja Color, d.d. (v 000 SIT).....	5
Tabela 2: Poslovna sredstva podjetja Color, d.d., v letih 2001 in 2002	7
Tabela 3: Stalna sredstva podjetja Color, d.d., v letih 2001 in 2002.....	8
Tabela 4: Amortizacijske stopnje, ki jih uporablja Color, d.d. (v %).....	9
Tabela 5: Odpisanost opredmetenih osnovnih sredstev podjetja Color, d.d.....	9
Tabela 6: Gibljava sredstva podjetja Color, d.d., v letih 2001 in 2002.....	11
Tabela 7: Obračanje obratnih sredstev v podjetju Color, d.d., v letih 2001 in 2002 (v 000 SIT).....	12
Tabela 8: Obseg zaposlenih v podjetju Color, d.d., za leti 2001 in 2002	14
Tabela 9: Struktura zaposlenih po stopnji izobrazbe v podjetju Color, d.d., za leti 2001 in 2002	14
Tabela 10: Struktura zaposlenih po organizacijskih enotah podjetja Color, d.d., za leti 2001 in 2002.....	15
Tabela 11: Bilanca gibanja zaposlenih v podjetju Color, d.d., za leti 2001 in 2002	15
Tabela 12: Bruto količnik fluktuacije za podjetje Color, d.d., za leti 2001 in 2002.....	16
Tabela 13: Tehnična opremljenost dela podjetja Color, d.d., v letih 2001 in 2002 (v 000 SIT)	16
Tabela 14: Povprečne bruto plače v podjetju Color, d.d., v letih 2001 in 2002	17
Tabela 15: Nabava in dobavitelji podjetja Color, d.d., za leti 2001 in 2002	18
Tabela 16: Obseg proizvodnje podjetja Color, d.d., v letih 2001 in 2002.....	19
Tabela 17: Prodaja po programih podjetja Color, d.d., v letih 2001 in 2002	21
Tabela 18: Pokritje po programih podjetja Color, d.d., v letih 2001 in 2002.....	22
Tabela 19: Prodaja po trgih podjetja Color, d.d., v letih 2001 in 2002	23
Tabela 20: Obveznosti do virov sredstev podjetja Color, d.d., v letih 2001 in 2002	25
Tabela 21: Zadolženost podjetja Color, d.d., v letih 2001 in 2002 (v 000 SIT).....	26
Tabela 22: Plačilna sposobnost podjetja Color, d.d., za leti 2001 in 2002 (v 000 SIT)	28
Tabela 23: Količnik finančne stabilnosti podjetja Color, d.d., v letih 2001 in 2002 (v 000 SIT).....	29
Tabela 24: Poslovni izid podjetja Color, d.d., v letih 2001 in 2002	30
Tabela 25: Obseg in struktura prihodkov podjetja Color, d.d., v letih 2001 in 2002	32
Tabela 26: Obseg in struktura odhodkov podjetja Color, d.d., v letih 2001 in 2002.....	33
Tabela 27: Poslovni izid podjetja Color, d.d., v letih 2001 in 2002 (v 000 SIT)	35
Tabela 28: Produktivnost dela v podjetju Color, d.d., za leti 2001 in 2002	37
Tabela 30: Dobičkonosnost podjetja Color, d.d., v letih 2001 in 2002 (v 000 SIT)	39

1. UVOD

Podjetje je ekonomska, organizacijska, finančna in pravna celota, ki se ukvarja s proizvodnjo, trgovino ali storitvami. Posluje v tržnem okolju, v katerem delujejo zakonitosti, ki ustvarjajo vedno nove poslovne priložnosti pa tudi nevarnosti. Temeljni cilj podjetja je ustvarjanje dobička in dolgoročna rast.

Podjetje svoje poslovanje načrtuje. Pri pripravi načrtov potrebuje številne informacije, ki jih večinoma pridobi z analizami svojega poslovanja in okolja, v katerem deluje. Poslovanje ne poteka vedno skladno z načrti, zato podjetje potrebuje informacije o vzrokih in dejavnikih, ki vplivajo na odmike. Te informacije med drugim pridobiva z analizami. Za analizo poslovanja podjetja je razumevanje finančnih poročil nujno potrebno. Samo poznavanje zgradbe omenjenih poročil ne zadostuje. Zato mora biti vsak, ki želi analizirati poslovanje podjetja, sposoben analizirati in pravilno interpretirati finančne podatke (Barrow, 1995, str. 45). Analiza poslovanja je zato pomembno orodje, s katerim si podjetje zagotavlja informacije za pravilno odločanje, le-to pa je eden izmed temeljnih pogojev za uspešno uresničevanje poslovnih ciljev podjetja.

Predmet analize je poslovanje celega podjetja, njegovih posameznih delov ali pa zunanjega, to je tržnega okolja. Bistveni deli analize so primerjave in ugotavljanje razlik, odkrivanje vzrokov za razlike ter predlaganje ukrepov zaradi odprave neželenih razlik. V analizah primerjamo poslovanje podjetja z njegovimi načrti, s poslovanjem v prejšnjih obdobjih ali s poslovanjem sorodnih oziroma konkurenčnih podjetij (Pučko, 2001, str. 45–46).

Pri analiziranju poslovanja si pomagamo s kazalniki. Kazalniki so relativna števila, ki jih računamo na podlagi razmerja med izidi poslovanja in vložki. V praksi podjetja predvsem uporabljajo kazalnike produktivnosti, ekonomičnosti (gospodarnosti) in dobičkonosnosti (rentabilnosti). Najbolj uporabljen kazalnik je (čista) dobičkonosnost kapitala, s katerim povemo, koliko enot (čistega) dobička smo ustvarili s 100 enotami v poslovanje angažiranega kapitala.

Predmet analize diplomskega dela je poslovanje podjetja Color Medvode, d.d.. Analiza se nanaša na njegovo poslovanje v letu 2002, ki ga primerjam s poslovnim letom 2001. Namen analize je opredeljen s treh vidikov, in sicer ekonomskega (analiza poslovanja nam pomaga izboljševati ekonomsko uspešnost poslovanja podjetja Color), organizacijskega (organizacija podjetja omogoča dosegati smotrnost doseganja ciljev podjetja) in uporabniškega (namen analize poslovanja je odvisen od interesov uporabnikov analize). Cilj analize poslovanja je določitev prednostnih in problemskih situacij v podjetju ter na podlagi tega opredelitev glavnih vzrokov zanje, to je prednosti in slabosti (Pučko, 2001, str. 7).

Diplomsko delo sem razvrstila v več poglavij. Začenjam s predstavitvijo podjetja; najprej kratko opišem njegovo zgodovino. Sledi opis poslovnega programa podjetja, njegova organizacija, lastniška struktura, povezava z drugimi podjetji in njegova angažiranost v skrbi za okolje. V nadaljevanju analiziram poslovna sredstva podjetja; najprej stalna in za tem še gibljiva. Četrto poglavje se dotakne zaposlenih, predvsem z vidika njihove pomembnosti k poslovni uspešnosti. Peto poglavje je po vsebini najboljše. V njem analiziram poslovanje po temeljnih poslovnih funkcijah, to so: nabava, proizvodnja, prodaja in financiranje. Sledi analiza poslovnega uspeha in uspešnosti poslovanja, delo pa zaključujem s sklepom.

Podatke za analizo sem črpala iz računovodskih izkazov podjetja in drugih internih poročil o poslovanju. Vsi navedeni vrednostni podatki so v slovenskih tolarjih. Da pa podatke iz leta 2001 lahko realno primerjam s tistimi za leto 2002, jih v prilogi inflacioniram. V diplomskem delu uporabljam le inflacionirane podatke. Pri inflacioniranju podatkov bilance stanja uporabljam indeks december-2002/december-2001, pri inflacioniranju podatkov izkaza uspeha pa indeks januar-december-2002/januar-december-2001. Omenjena indeksa sta po podatkih Banke Slovenije znašala: indeks december-2002/december-2001 = 107,2, indeks januar-december-2002/januar-december-2001 = 107,5 (Izbrane tabele iz Biltena Banke Slovenije).

2. PREDSTAVITEV PODJETJA

2.1. Iz zgodovine podjetja

Začetek barvarstva v Sloveniji sega v leto 1832, ko je slikar in pleskar Hauptmann zmešal prvi lonček barv. Po potresu 1895 je njegovo obrt barvarstva prevzel njegov sin, ki jo je petnajst let pozneje prodal firmi A. Zankl&Sohne. To podjetje je takrat v Gradcu v Avstriji že imelo utečeno industrijo za proizvodnjo mineralnih in sintetičnih barv (Letno poročilo podjetja Color, d.d., 1999, str. 6–7).

Leta 1908 je Ljubljčan Franc Ivančič postavil medvoško tovarno olja, ki velja za zibelko današnjega Colorja. V treh letih delovanja je obrat pod njegovim vodstvom pridobil hidravlični stiskalnice za stiskanje oljnega semena, povezani s parno lokomotivo in pomožnim dizelskim motorjem. To je bila že prava tovarna, ki je zaposlovala 20 delavcev. Tovarno je kmalu prevzel Nemeč Hutter, ki mu posel ni šel najboljše od rok in je zato zmanjševal število zaposlenih. Leta 1923 jo je prodal trem novim lastnikom: Francetu Mediču, kranjskemu industrijalcu Ivanu Rakovcu in firmi A. Zankl&Sohne. Po smrti Ivana Rakovca leta 1924 sta v tovarni ostala še dva lastnika. Leta 1927 so sodelovanje odpovedali tudi Avstrijci in Medič je postal edini lastnik »oljarnice« (Letno poročilo podjetja Color, d.d., 1999, str. 6–7).

Prvotno je podjetje predelovalo olja, postopoma pa so začeli proizvajati tudi firneže, oljne barve in pred 2. svetovno vojno tudi nitrocelulozne lake. Po letu 1945 je proizvodni program obsegal že pestro paleto izdelkov, od litropa in steklarskega kita do preparatov za uničevanje rastlinskih škodljivcev.

Po 2. svetovni vojni je upravljanje podjetja prevzela država. Dobilo je ime Tovarna olja in firneža, Medvode. Ime Color, industrija sintetičnih smol, barv in lakov Medvode, se je začelo uporabljati v letu 1952. Podjetje se je po vojni vedno bolj usmerjalo v proizvodnjo oljnih in sintetičnih premazov. Z leti so se potrebe trga večale, z njimi se je širila tudi dejavnost podjetja, ki je gradilo nove proizvodne obrate.

Ob osamosvojitvi Slovenije leta 1991 je bil Color uspešno podjetje, ki je zaposlovalo skoraj 600 delavcev. Tega leta so zgradili UNI-mešalni sistem za proizvodnjo premaznih sredstev (dograjen 1992) in obrat za proizvodnjo umetnih smol, ki je bil uničen v požaru 16. februarja 1990. Leta 1997 so v Colorju uspešno zaključili postopek lastninskega preoblikovanja in ga preoblikovali v delniško družbo. Njegove delnice kotirajo na Ljubljanski borzi. Leta 1999 so zaključili naložbo v proizvodnjo ekološko neoporečnih praškastih premazov. Na prelomu tisočletja je Color postal član Poslovne skupine Sava, katere obvladujoča družba, Sava, d. d., je oktobra leta 2000 postala njegova 84,7-odstotna lastnica (Letno poročilo podjetja Color, d.d., 1999, str. 6–7).

2.2. Podjetje Color danes

Podjetje Color je v letu 2002 zaposlovalo 383 delavcev in je s proizvodnjo premazov in smol ustvarilo 9,4 milijarde SIT prihodkov. Bilančna vsota podjetja je na dan 31.12.2002 znašala 10.715.637.000 SIT. Razvojno je v tem letu zabeležilo naslednje pomembnejše dogodke (Poslovno poročilo podjetja Color, d.d., 2002, str. 2):

- prenova razvojne strategije podjetja,
- začetek postopka odprodaje lastniških deležev in nepremičnin v hčerinskih trgovskih podjetjih na Hrvaškem,
- recertifikacija standarda kakovosti ISO 9001,
- obsežna ekološka sanacija in v tem okviru odvoz 2226 ton nevarnih odpadkov v sežig v Nemčijo,
- ponovne dobave premazov ruski avtomobilski industriji,
- ustanovitev prodajne firme Color GmbH v Nemčiji.

2.2.1. Proizvodno-prodajni program

Proizvodno-prodajni program podjetja sestavljajo tri skupine proizvodov, ki se proizvajajo v treh organizacijsko ločenih enotah. To so (Poslovno poročilo podjetja Color, d.d., 2003, str. 3):

- Program premazi: vključuje barve in lake. Glede na namen uporabe jih podjetje razvršča v naslednje skupine:
 - kovinska industrija,
 - lesna industrija,
 - zahtevne razmere,
 - ceste in gradbeništvo,
 - avtomobilska industrija,
 - avtoreparature,
 - široka potrošnja.

- Program smole: smole so ena osrednjih surovin za proizvodnjo barv in lakov. Večino proizvedene smole podjetje proda drugim proizvajalcem barv in lakov v Sloveniji ter tujini, manjši del porabi za lastne potrebe.

- Program praškasti premazi: ti premazi se od običajnih premazov razlikujejo predvsem po svoji ekološki neoporečnosti. Gre za proizvod, ki se v svetu šele uveljavlja in mu napovedujejo obetavno prihodnost. Color je proizvodno tehnologijo razvil sam, kar seveda danes predstavlja pomembno konkurenčno prednost.

2.2.2. Osnovni kapital in lastniška struktura

Registrirani osnovni kapital podjetja sestavlja 950.391 navadnih prosto prenosljivih delnic po nominalni vrednosti 2.000 SIT v skupni vrednosti 1.900.782.000 SIT.

Večinski lastnik podjetja Color, d.d., je Sava, d.d., s 84,7-odstotnim lastniškim deležem. Sledita ji Vzajemni sklad Alfa z 2,2-odstotnim in Pooblaščenca investicijska družba Zvon dva z dveh odstotnim deležem. Borznoposredniške družbe imajo v lasti 0,32 % delnic Colorja, zaposleni in bivši zaposleni 0,59 % ter ostali 10,07 % (glej tabelo 1).

Tabela 1: Lastniška struktura podjetja Color, d.d.

(v 000 SIT)

Delničarji	2001	2002
Sava, d. d.	804.650	805.376
Slovenska izvozna družba, d. d.	29.338	0
Vzajemni sklad Alfa	0	21.154
Pooblaščne investicijske družbe	1.614	19.250
Borznoposredniške družbe	709	3.089
Zaposleni in bivši zaposleni	7.678	5.591
Drugi	106.402	95.931
Skupaj	952.392	952.393

Vir: Poslovno poročilo podjetja Color, d.d., za leto 2002.

2.2.3. Odvisne družbe

Color, d.d., ima v tujini več podjetij, v katerih je večinski lastnik. To so:

- Color Trgovina Zagreb, d.o.o., Zagreb,
- Color Trade Rijeka, d.o.o., Reka,
- Color Trade Sarajevo, d.o.o., Sarajevo,
- Color Trade Skopje, d.o.o., Skopje,
- Color Trejding Moskva, d.o.o., Moskva,
- Color GmbH, Nemčija, München.

Vsa podjetja prodajajo proizvode Colorja in tvorijo njegovo prodajno mrežo. Podjetja na območju bivše Jugoslavije niso prav uspešna, zato se bo nekatera od njih prodalo ali ukinilo.

2.2.4. Skrb za okolje

V Colorju posvečajo veliko pozornosti ekološki osveščenosti tako, da razvijajo izdelke, ki so okolju in zdravju prijazni, v proizvodnji premazov pa zamenjujejo nevarne in strupene snovi z manj škodljivimi. Zaradi te usmeritve je podjetje zgradilo obrat za proizvodnjo praškastih premazov, ki so ekološko neoporečni, saj ne vsebujejo topil. Tudi v proizvodnji smol uporabljajo ekološko najboljše rešitve, saj proizvajajo sintetične smole (nenasičene poliestre), pri katerih je izhlapevanje topil razmeroma majhno (Predstavitev Colorja – skrb za okolje).

Colorjev ekološki oddelek skrbi za neoporečnost odpadne vode, ureja delo s trdnimi in tekočimi odpadki ter skrbi za periodični nadzor emisij škodljivih snovi v okolje in na delovnih mestih. Od leta 1991 imajo v Colorju napravo za destilacijo odpadnih snovi v okolje, ki jim

omogoča, da odpadnih snovi ne zavržejo, temveč odpadna topila ponovno uporabijo v proizvodnem procesu (Predstavitev Colorja - Skrb za okolje).

Za okolje v podjetju skrbijo tudi na druge načine. Odvečno tehnološko toploto uporabljajo za ogrevanje prostorov, prebivalce v okolici seznanjajo z ekološkim stanjem in organizirajo razne ekološke projekte. Ekološko nevarnost, ki se pojavlja v proizvodnji premazov in sintetičnih smol, zmanjšujejo s sodobnim vodenjem in nadzorom procesov ter z izobraževanjem zaposlenih.

3. ANALIZA POSLOVIH SREDSTEV

Podjetje potrebuje za opravljanje svoje dejavnosti sredstva. Sredstva so premoženje podjetja v obliki stvari, pravic, terjatev in denarja. Vrednost in sestava sredstev sta odvisna od vrste in obsega dejavnosti podjetja ter od njegove poslovne politike.

Sredstva so lahko poslovna ali neposlovna. Neposlovna so sredstva skupne porabe. Praviloma ima podjetje le poslovna sredstva. Sestavljajo jih stalna in gibljiva sredstva. Najpomembnejši del stalnih sredstev so osnovna sredstva. Poleg njih tvorijo stalna sredstva še dolgoročne finančne naložbe. Gibljiva sredstva sestavljajo obratna sredstva in kratkoročne finančne naložbe. V obratna sredstva štejemo zaloge, poslovne terjatve, denarna sredstva in aktivne časovne razmejitve. Finančne naložbe zajemajo dana kratkoročna posojila in vrednostne papirje, ki jih podjetje kupi z namenom, da jih uporabi kot likvidnostno rezervo ali da jih v kratkem roku z dobičkom proda (Pučko, 2001, str. 50).

Stalna in gibljiva sredstva se razlikujejo po hitrosti preoblikovanja. Glavna podlaga za razmejitve med stalnimi in gibljivimi sredstvi je koeficient obračanja. Sredstva, ki imajo vrednost koeficienta obračanja manjšo od ena, so stalna, sredstva, ki se obrnejo prej kot v enem letu, so gibljiva (Turk, 1993, str. 90).

Sredstva podjetja prikazujemo v bilanci stanja. Le-ta je razdeljena na dva dela. Prvi del so »sredstva«, za katera uporabljamo tudi naziv »aktiva«, drugi del so »obveznosti do virov sredstev«, ki jim pravimo »viri sredstev« ali »pasiva«. V bilanci sredstev prikazujemo sredstva vedno na določen dan, praviloma je to zadnji dan obračunskega leta (Pučko, 2001, str. 129). Za sistematično urejen način spremembe sredstev uporabljamo »izkaz gibanja sredstev« oziroma »izkaz finančnih tokov«. Gibanje denarnih tokov, to je prilivov in odlivov denarja, prikazujemo z »izkazom denarnih tokov«.

Iz tabele 2 je razvidno, da je bila vrednost celotnih sredstev podjetja Color ob koncu leta 2002 10.715.637.000 SIT. V primerjavi s predhodnim letom je to za 3,6 % večja vrednost. V strukturi sredstev predstavljajo stalna sredstva 46,5 % celotnih sredstev, gibljiva pa 53,5 %. Obseg stalnih sredstev se je v letu 2002 v primerjavi z letom 2001 zmanjšal za 10 %, obseg

gibljivih pa povečal za 19,3 %. Vzrok za tako povečanje gibljivih sredstev je povečanje obsega poslovanja in počasnejše obračanje sredstev.

Tabela 2: Poslovna sredstva podjetja Color, d.d., v letih 2001 in 2002

Vrsta sredstev	Vrednost (v 000 SIT)			Struktura (v %)	
	2001	2002	I 02/01	2001	2002
A. Stalna sredstva	5.536.954	4.984.538	90,0	53,5	46,5
B. Gibljiva sredstva	4.802.888	5.731.099	119,3	46,5	53,5
Sredstva skupaj	10.339.842	10.715.637	103,6	100,0	100,0

Vir: Bilanca stanja podjetja Color, d.d., na dan 31.12. za leti 2001 in 2002.

3.1. Analiza stalnih sredstev

Stalna sredstva predstavljajo v poslovnem procesu veliko vlogo. V nespremenjeni obliki ostajajo v podjetju daljše časovno obdobje. S stalnimi sredstvi so opredeljene zmogljivosti podjetja, v veliki meri pa tudi njihova produktivnost. Seveda povzročajo stalna sredstva tudi stroške, predvsem v obliki amortizacije in stroškov vzdrževanja. Razvrščamo jih v tri skupine: neopredmetena stalna sredstva, opredmetena stalna sredstva in dolgoročne finančne naložbe (Turk, 1996, str. 21).

- *Neopredmetena stalna sredstva* fizično ne obstajajo. Zajemajo naložbe v dolgoročne pravice do industrijske lastnine, dolgoročne razvojne stroške in naložbe v dobro ime prevzetih podjetij. Neopredmetena stalna sredstva v obliki amortizacije naložb odpisujemo postopoma (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 33).
- *Za opredmetena stalna sredstva* največkrat uporabljamo naziv »osnovna sredstva«. Podjetje je njihov lastnik ali jih ima v najemu in zanje plačuje najemnino. Če jih ima v poslovnem najemu, jih v nasprotju s finančnim najemom ne prikazuje v bilanci stanja kot lastna sredstva. Osnovna sredstva so v obliki zemljišč, zgradb, opreme, osnovne črede in večletnih nasadov. Z izjemo zemljišč jih odpisujemo v obliki amortizacije (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 24).
- *Dolgoročne finančne naložbe* so naložbe v kapital drugih podjetij (kapitalske naložbe) ali imajo obliko dolgoročnih danih posojil. Dolgoročnih finančnih naložb ne amortiziramo. Njihov obseg zmanjšujemo z odprodajo ali odpisovanjem, dolgoročna posojila pa z odplačevanjem (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 80).

3.1.1. Obseg in struktura stalnih sredstev

V podjetju Color predstavljajo stalna sredstva leta 2002 46,5 % vseh poslovnih sredstev. Tabela 3 prikazuje njihov obseg in strukturo v letih 2001 in 2002.

Tabela 3: Stalna sredstva podjetja Color, d.d., v letih 2001 in 2002

Vrsta stalnih sredstev	Vrednost (v 000 SIT)			Struktura (v %)	
	2001	2002	I 02/01	2001	2002
A. Neopred. dolgoroč. sredstva	493.581	378.198	76,6	8,9	7,6
B. Opredmet. osnovna sredstva	4.850.184	4.265.026	87,9	87,6	85,6
1. Zemljišča	743.062	735.737	99,0	13,4	14,8
2. Zgradbe	2.627.551	2.400.363	91,4	47,5	48,2
2. Proizvajalne naprave in stroji	1.463.617	1.050.318	71,8	26,4	21,1
3. Druge naprave in oprema	3.197	2.983	93,3	0,1	0,1
4. Opred. os. sred. v grad. in izde.	12.785	75.625	591,5	0,2	1,5
C. Dolgoro. finančne naložbe	193.189	341.314	176,7	3,5	6,8
Stalna sredstva skupaj	5.536.954	4.984.538	90,00	100,0	100,0

Vir: Bilanca stanja podjetja Color, d.d., na dan 31.12. za leti 2001 in 2002.

85,6-odstotni delež med stalnimi sredstvi predstavljajo opredmetena osnovna sredstva. Preostala osnovna sredstva s približno enakimi deleži predstavljajo neopredmetena dolgoročna sredstva in dolgoročne finančne naložbe. Med osnovnimi sredstvi zavzemajo največji delež (48,2 %) zgradbe, ostalo so zemljišča in oprema, v manjšem delu tudi investicije v gradnji. Delež opreme je majhen tudi zato, ker se le-ta najhitreje odpisuje.

V letu 2002 se je vrednost stalnih sredstev Colorja v primerjavi s predhodnim letom zmanjšala za 10 %. Najbolj so se zmanjšala neopredmetena stalna sredstva, in sicer za 23,4 %, medtem ko so se opredmetena osnovna zmanjšala za 12,1 %. V obeh strukturah stalnih sredstev je glavni razlog zmanjšanja vrednosti amortizacija sredstev. Nasprotno so se finančne naložbe v letu 2002 močno povečale. Dolgoročne finančne naložbe so se povečale predvsem zaradi preoblikovanja poslovnih terjatev Colorja do nekaterih njegovih plačilno manj sposobnih kupcev v kapitalne naložbe (predvsem Kemoboja, Zagreb).

3.1.2. Odpisanost osnovnih sredstev

Zastarevanje osnovnih sredstev ekonomsko izražamo z odpisanostjo osnovnih sredstev. Osnovna sredstva prenašajo svojo vrednost na proizvode in storitve, zmanjšanje te vrednosti pa je enaka seštevku amortizacije. Preostala vrednost osnovnega sredstva je neodpisana vrednost, ki se zmanjšuje na račun amortizacije. Opredmeteno osnovno sredstvo se začne amortizirati prvi dan naslednjega meseca potem, ko se je začelo uporabljati za opravljanje dejavnosti, za katero je namenjeno. Color pri vrednotenju in amortizaciji osnovnih sredstev ne izkazuje preostale vrednosti (Poslovno poročilo podjetja Color, d.d., 2003, str. 19).

Amortizacijske stopnje temeljijo na življenjski dobi sredstev. Prikazujem jih v tabeli 4.

Tabela 4: Amortizacijske stopnje, ki jih uporablja Color, d.d. (v %)

Neopredmetena dolgoročna sredstva	20,0–33,33
Gradbeni objekti	1,25–10
Proizvodna oprema	8,3–12,5
Računalniška oprema	25
Motorna vozila	14,35–15,5
Laboratorijska oprema	14,3
Pisarniško pohištvo	11,0
Druga oprema	10,0–33,33

Vir: Poslovno poročilo podjetja Color, d.d., za leto 2002.

Stopnje odpisanosti osnovnih sredstev – to je razmerje med skupnimi odpisi in nabavno vrednostjo osnovnih sredstev – prikazujem v tabeli 5. Po podatkih iz te tabele so v Colorju osnovna sredstva v povprečju odpisana v višini dveh tretjin. Na podlagi tega lahko sklepam, da je Color v proučevanih dveh letih precej manj investiral v osnovna sredstva, kot je znašala njegova obračunana amortizacija. Stopnja odpisanosti se je v Colorju leta 2002 v primerjavi s predhodnim letom povečala za 3,5 %.

Tabela 5: Odpisanost opredmetenih osnovnih sredstev podjetja Color, d.d. (v 000 SIT)

Opis	2001	2002	I 02/01
1. Nabavna vrednost osnovnih sredstev	12.818.990	12.921.566	100,8
2. Odpisi (popravek vrednosti)	8.294.684	8.656.540	104,4
3. Sedanja (neodpisana) vrednost	4.524.425	4.265.026	94,3
4. Stopnja odpisanosti (2/1)	0,65	0,67	103,5

Vir: Poslovno poročilo podjetja Color, d.d., za leto 2002.

3.2. Analiza gibljivih sredstev

Gibljiva sredstva so sredstva, ki jih označujejo nenehna preoblikovanja. Sestavljena so iz zalog, poslovnih terjatev, kratkoročnih finančnih naložb, denarnih sredstev in kratkoročnih odloženih stroškov (Turk, 2000, str. 131). Gibljiva sredstva se v enem poslovnem procesu pretvorijo v različne druge oblike, po končanem poslovnem procesu, ki je praviloma krajši do leta dni, pa se vrnejo v prvotno obliko. Gibljiva sredstva so širši pojem od obratnih sredstev, saj zajemajo tudi kratkoročne finančne naložbe (Fitzgerald, 1992, str. 22).

Gibljiva sredstva imajo več oblik, in sicer (Žnidaršič - Kranjc, 1995, str. 91–95):

- Osrednja gibljiva sredstva so največkrat *zaloge*. Te zajemajo zaloge surovin in materiala, zaloge drobnega inventarja in embalaže, zaloge nedokončanih proizvodov, zaloge gotovih

proizvodov ter zaloge trgovskega blaga. Vse vrste zalog se ne obračajo enako hitro in zato največkrat za vsako od njih ločeno izračunavamo koeficiente obračanja.

- Po obsegu angažiranih sredstev sledijo zalogam običajno *poslovne terjatve*. Gre predvsem za terjatve do kupcev in terjatve do dobaviteljev iz naslova danih predujmov. V primeru, da prodajamo s plačilnimi roki, daljšimi od enega leta, take poslovne terjatve obravnavamo kot dolgoročne poslovne terjatve.
- *Kratkoročne finančne naložbe* so gibljiva sredstva, ki jih ne uvrščamo med obratna sredstva, njihov rok dospelosti pa je krajši od enega leta. Namenjene so doseganju prihodkov od financiranja, vzdrževanju likvidnih rezerv ali doseganju drugih poslovnih namenov. Njihova oblika so vrednostni papirji, kratkoročni depoziti ali dana kratkoročna posojila.
- *Denarna sredstva* podjetje potrebuje za poravnavanje svojih obveznosti. Podjetje stremi za tem, da to lahko stori takrat, ko obveznost dospe. Za vzdrževanje tako imenovane plačilne sposobnosti potrebuje likvidne rezerve, ki jih ima v obliki denarja, pa tudi v drugih oblikah; ena najpogostejših so kratkoročne finančne naložbe. Plačilno sposobnost podjetja tudi merimo. Za merjenje uporabljamo več kazalnikov, o katerih razlagam kasneje v okviru analize likvidnosti.
- *Aktivne časovne razmejitve* so prav tako oblika obratnih sredstev. Aktivne časovne razmejitve opredeljujemo kot razmejene stroške, ki se pojavljajo v primerih, ko nam dobavitelji zaračunajo več stroškov, kot jih v konkretnem obračunskem obdobju vračunamo. Primer aktivnih časovnih razmejitev so vnaprej zaračunane naročnine, najemnine in podobno.

3.2.1. Obseg in struktura gibljivih sredstev

Gibljiva sredstva so konec leta 2002 predstavljala 53,5 % vseh sredstev podjetja Color. V omenjenem letu so se gibljiva sredstva v primerjavi z letom poprej povečala za 19,3 %. Iz tabele 6 je razvidno, da največji delež gibljivih sredstev predstavljajo kratkoročne terjatve iz poslovanja. Le-te so se v primerjavi s predhodnim letom povečale za 35,7 %, kar je več, kot se je povečala vrednost prodaje.

Zaloge predstavljajo v Colorju 33,3 % vseh gibljivih sredstev in so se v primerjavi z letom 2001 zmanjšale za 6,6 %. Na finančne naložbe, dobroimetja pri bankah in ostale postavke je leta 2002 odpadlo 5,4 % vseh gibljivih sredstev; ta delež je bil podoben tudi leto poprej. Pretežni del gibljivih sredstev v Colorju zavzemajo torej poslovne terjatve in zaloge. Poslovne terjatve v letu 2002 zaslužijo posebno pozornost, ki jim jo v nadaljevanju tudi namenjam.

Tabela 6: Gibljava sredstva podjetja Color, d.d., v letih 2001 in 2002

Vrsta gibljivih sredstev	Vrednost (v 000 SIT)			Struktura (%)	
	2001	2002	I 02/01	2001	2002
1. Zaloge	2.045.391	1.911.179	93,4	42,6	33,3
2. Dolgoročne terjatve iz poslovanja	32.743	39.164	119,6	0,7	0,7
3. Kratkoročne terjatve iz poslovanja	2.589.862	3.513.764	135,7	53,9	61,3
4. Kratkoročne finančne naložbe	5.283	3.614	68,4	0,1	0,1
5. Dobroimetje pri bankah	125.575	202.839	161,5	2,6	3,5
6. Aktivne časovne razmejitve	4.034	60.539	1500,7	0,1	1,1
Gibljava sredstva skupaj	4.802.888	5.731.099	119,3	100,0	100,0

Vir: Bilanca stanja podjetja Color, d.d., na dan 31.12. za leti 2001 in 2002.

3.2.2. Hitrost obračanja obratnih sredstev

Obratna sredstva so sredstva, ki se v poslovnem procesu obrnejo v obdobju, krajšem od leta dni, njihova gospodarnost pa se povečuje s hitrostjo obračanja. Obratna sredstva sestavljajo zaloge, poslovne terjatve, denarna sredstva in aktivne časovne razmejitve. Od gibljivih sredstev se razlikujejo po tem, da ne vsebujejo kratkoročnih finančnih naložb. Obrat obratnih sredstev je opredeljen s časovnim razdobjem, izraženim v dnevih, v katerem obratna sredstva končajo svoje preoblikovanje iz denarne oblike prek drugih oblik spet v denarno obliko (Turk, Melavc, 1995, str. 467).

Denarna sredstva se v določenem časovnem razdobju pretvorijo v zaloge surovin in materiala, v zaloge nedokončane proizvodnje, v zaloge gotovih proizvodov, v terjate do kupcev in se ponovno vrnejo v prvotno obliko (denarna sredstva). Hitrost prehajanja obratnih sredstev iz ene v drugo obliko vpliva na trajanje enega cikla obračanja obratnih sredstev v podjetju. Več ciklov, ko podjetje opravi v določeni dobi, večkrat ustvarja poslovne učinke in z njihovo prodajo tudi višino poslovnega uspeha. Hitrost obračanja obratnih sredstev merimo s količniki obračanja obratnih sredstev. Le-ti omogočajo hitro ugotovitev, kako dolgo traja obrat teh sredstev (Pučko, 2001, str. 122–128).

Ekonomičnost poslovanja z obratnimi sredstvi najlažje presojava na podlagi koeficientov oziroma časa njihovega obračanja. V tabeli 7 prikazujem izračunane koeficiente za obravnavani leti. Povprečna stanja sredstev ugotavljam na podlagi stanj na začetku in na koncu leta, za izračune koeficientov pa uporabljam naslednje obrazce (Pučko, 2001, str. 126–128):

$$\text{Koeficient obračanja obratnih sredstev} = \frac{\text{promet v obdobju}}{\text{povprečno stanje sredstev}}$$

$$\text{Trajanje obrata v dnevih} = \frac{360 \text{ dni}}{\text{koeficient obračanja obratnih sredstev}}$$

Tabela 7: Obračanje obratnih sredstev v podjetju Color, d.d., v letih 2001 in 2002 (v 000 SIT)

Opis	2001	2002	I 02/01
1. Vrednost prodaje	8.836.876	9.129.183	103,3
2. Povprečna obratna sredstva	5.495.782	5.161.625	93,9
- zaloge	2.064.341	1.909.597	92,5
- poslovne terjatve	2.258.122	3.092.039	136,9
- ostalo	73.319	159.990	218,2
3. Koeficienti obračanja obrat. sredstev	1,6	1,8	111,9
- zaloge	4,3	4,8	112,1
- poslovne terjatve	3,9	3	76,7
4. Dnevi obračanja obratnih sredstev	225	200	88,9
- zaloge	84	75	89,3
- poslovne terjatve	92	120	130,4

Vir: Bilanca stanja in izkaz poslovnega uspeha podjetja Color, d.d., na dan 31.12. za leti 2001 in 2002.

Iz tabele 7 je razvidno, da se je vrednost prodaje v letu 2002 v primerjavi z letom poprej povečala za 3,3 %, povprečno stanje obratnih sredstev pa se je v tem letu zmanjšalo za 6,1 %. Padeč vrednosti povprečnih obratnih sredstev je presenetljiv podatek predvsem zato, ker je rast obratnih sredstev mnogo večja. To vidimo v tabeli 6, kjer stanje primerjam na koncu leta. Pojasnilo za to razliko je izjemen dogodek, povezan s poslovnimi terjatvami Colorja ob koncu leta 2001. Takrat je namreč podjetje ob pripravi zaključnega računa odpisalo vse slabe poslovne terjatve. Posledica tega dogodka je dejstvo, da povprečna stanja poslovnih terjatev in s tem tudi celotnih obratnih sredstev v nobenem od obravnavanih let niso nedvomno opredeljena, kar pomeni, da tudi izračunani koeficienti obračanja niso povsem realni.

Ne glede na zgornji pridržek bom zapisala še nekaj ocen o poslovanju z obratnimi sredstvi v Colorju, ki izhajajo iz podatkov tabele 7. Najprej naj omenim, da Color za enkratni obrat obratnih sredstev potrebuje 200 dni. To je za podjetje s kratkim ciklusom proizvodnega procesa – ta opredelitev namreč velja za Color – razmeroma veliko. Najpomembnejši razlog za počasno obračanje sredstev so visoke terjatve do kupcev. Colorjevi kupci namreč plačujejo v rokih, ki so v povprečju daljši od 120 dni. To predstavlja resen problem, med drugim tudi

zato, ker dolgi plačilni roki kupcev pogosto nakazujejo, da ima podjetje težave pri prodaji in se zato zadovoljuje s plačilno manj sposobnimi kupci.

4. ANALIZA ZAPOSLENIH

Zaposleni so proizvodni dejavnik, katerih pomen se v podjetju nenehno povečuje. Omejitve za rast sodobnega podjetja namreč praviloma ni pomanjkanje kapitala, pač pa nezadostna oskrbljenost z usposobljenimi in motiviranimi delavci. Za uspeh podjetja so še posebno pomembni delavci, ki opravljajo najbolj zahtevne naloge vodenja v širšem smislu.

Podjetje zadovoljuje svoje potrebe po človeških zmožnostih (virih) s procesom, ki ga imenujemo zaposlovanje. Ločimo dva pomena te besede: v širšem in v ožjem smislu. O zaposlovanju v širšem smislu govorimo, ko mislimo na verigo aktivnosti od planiranja do ravnanja z že zaposlenimi delavci, o zaposlovanju v ožjem smislu pa takrat, ko gre za aktivnosti s ciljem, da pridobimo novega delavca (Lipičnik, 1994, str. 149).

4.1. Analiza obsega in strukture zaposlenih

Ugotavljanje obsega zaposlenih v določenem podjetju ni enostaven proces. Glavni problem, ki nastaja pri ugotavljanju obsega zaposlenih, je vprašanje, kako definirati (določiti) osnovo za ugotavljanje obsega zaposlenih. Podjetje se lahko odloči med različnimi možnostmi. Kot osnovo pri ugotavljanju obsega zaposlenih lahko izbira bodisi med številom zaposlenih po kadrovske evidenci, po številu delavcev, ki so prišli na delo v določenem dnevu, po stanju zaposlenih, ki so prišli na delovno mesto na določen trenutek, ali pa kot osnovo za določanje obsega zaposlenih sprejme neko povprečno stanje zaposlenih v določeni dobi (Pučko, 2001, str. 65).

Pri ugotavljanju strukture zaposlenih imajo podjetja izbiro različnih kadrovske struktur. Med najpogostejše strukture kadra spadajo: struktura zaposlenih delavcev in uslužbencev, struktura po izobrazbi, po kvalificiranosti, starostna struktura zaposlenih, struktura po dolžini delovne dobe v podjetju, po oddaljenosti od prebivališča itd. (Pučko, 2001, str. 65).

V nadaljevanju prikazujem obseg zaposlenih podjetja Color (tabela 8) na dan 31.12. ter strukturo zaposlenih po izobrazbi (tabela 9) in po organizacijskih enotah (tabela 10).

Tabela 8: Obseg zaposlenih v podjetju Color, d.d., za leti 2001 in 2002

Število zaposlenih	2001	2002	I 02/01
Število zaposlenih na dan 31. 12.	401	383	95,5
Povprečno stanje na osnovi mesečnih stanj	421	403	95,7

Vir: Poslovno poročilo podjetja Color, d.d., za leti 2001 in 2002.

Iz tabele 8 je razvidno, da se je povprečno število zaposlenih, izračunano na osnovi mesečnih stanj v letu 2002, zmanjšalo za 4,3 % glede na leto 2001. V letu 2001 je imelo podjetje zaposlenih 401 osebo, v naslednjem letu 383. V Colorju se je v letu 2002 zaposlilo 19 novih oseb, štirje so se upokojili, 20 jih je odšlo kot trajni presežek, pet jih je prekinilo delovno razmerje za določen čas, pri osmih je šlo za sporazumno prekinitve delovnega razmerja. Podjetje Color je v poslovnem načrtu za leto 2002 predvidevalo povečanje števila zaposlenih na 420, dejansko pa je bilo povprečno število zaposlenih čez leto 403. To pomeni, da je bilo na dan 31. 12. 2002 v podjetju zaposlenih 37 oseb manj, kot je bilo predvideno v planu za leto 2002, oziroma 18 manj kot na dan 31.12.2001. Dodana vrednost na zaposlenega je tako v povprečju narasla za 20 % glede na leto 2001, ob dejstvu, da so stroški dela na zaposlenega ostali nespremenjeni glede na prejšnje leto. V letu 2001 je podjetje ponovno uvedlo nagrajevanje, s ciljem spodbuditi zaposlene k iskanju inovativnih predlogov na vseh delovnih mestih. Prav tako je velik poudarek namenilo izobraževanju čim večjega števila zaposlenih in s tem zagotavljanju ključnih strateških znanj.

Tabela 9: Struktura zaposlenih po stopnji izobrazbe v podjetju Color, d.d., za leti 2001 in 2002

Stopnja izobrazbe	2001		2002		I 02/01
	Št. zapo.	%	Št. zapo.	%	
I.–IV.	199	49,7	187	48,8	94,0
V.	109	27,5	105	27,4	96,3
VI.–VII.	85	20,9	84	21,9	98,8
VIII.–IX.	8	1,9	7	1,9	87,5
Skupaj	401	100	383	100	95,5

Vir: Poslovno poročilo podjetja Color, d.d., za leto 2002.

Iz tabele 9 je razvidno, da se je struktura zaposlenih po stopnji izobrazbe v letu 2002 v primerjavi s predhodnim letom nekoliko spremenila. V letu 2002 je imel Color največ (187) zaposlenih s I. do IV. stopnje izobrazbe. 105 jih je imelo V., 84 VI. oziroma VII. in sedem VIII. oziroma IX. stopnjo izobrazbe. Padec števila zaposlenih v celotni strukturi zaposlenih po stopnji izobrazbe se je v letu 2002 gibal med 12,5 % med najvišje izobraženim kadrom v podjetju in 1,2 % med zaposlenimi s VI. oziroma VII. stopnjo izobrazbe.

Tabela 10: Struktura zaposlenih po organizacijskih enotah podjetja Color, d.d., za leti 2001 in 2002

Organizacijska enota	2001		2002		I 02/01
	Št. zapo.	%	Št. zapo.	%	
Premazi	173	43	165	43	95,4
Smole	39	10	46	12	117,9
Praškasti premazi	28	7	32	8	114,3
Servisi	161	40	140	37	87,0
Skupaj	401	100	383	100	95,5

Vir: Poslovno poročilo podjetja Color, d.d., za leto 2002.

V organizacijski enoti premazi je bilo v letu 2002 zaposlenih 165 oseb, v organizacijski enoti smole 46, v organizacijski enoti praškasti premazi osem in v režiji 140. Iz tabele 10 je razvidno, da se je število zaposlenih najbolj povečalo v organizacijski enoti smol in praškastih premazov, medtem ko se je najbolj zmanjšalo v režiji.

4.2. Analiza dinamike zaposlenih

Glavni pripomoček pri spremljanju in ocenjevanju dinamike kadra je bilanca gibanja zaposlenih. Ta bilanca nam kaže vsa povečanja in vsa zmanjšanja števila zaposlenih v podjetju in fluktuacijo osebja (Pučko, 2001, str. 67).

Iz tabele 11 je razvidno, da se je skupno število zaposlenih leta 2002 zmanjšalo za 4,5 % glede na predhodno leto. Leta 2001 se je v podjetju Color zaposlilo 20 oseb, medtem ko jih je odšlo 59. Leta 2002 se je zaposlilo 19 oseb, odšlo jih je 37.

Tabela 11: Bilanca gibanja zaposlenih v podjetju Color, d.d., za leti 2001 in 2002

Opis	2001	2002	I 02/01
Število zaposlenih na dan 1. 1.	440	401	91,1
Število na novo zaposlenih	20	19	95,0
Število zaposlenih, ki je odšlo iz podjetja	59	37	62,7
Stanje števila zaposlenih na dan 31. 12.	401	383	95,5

Vir: Poslovni poročili podjetja Color, d.d., za leti 2001 in 2002.

Na temelju izdelane bilance gibanja zaposlenih za konkretno podjetje ni težko oceniti fluktuacije kadra. V ta namen najpogosteje izračunavamo bruto količnik fluktuacije. Pri ocenjevanju fluktuacije zaposlenih moramo ugotavljati vzroke zanjo. Dokler so vzroki zanjo le tisti, ki povzročajo normalno fluktuacijo, podjetje ne bo ukrepalo. Normalno fluktuacijo povzročajo upokojitve zaposlenih, nesreče vseh vrst, poklicne bolezni, ki povzročajo

invalidsko upokojevanje, pa tudi zahteve po drugačnem delu in vse tiste opustitve dela, ki izvirajo iz vzrokov, ki niso vezani na podjetje (Pučko, 2001, str. 68).

$$\text{Bruto količnik fluktuacije} = \frac{\text{število zamenjanega osebja v obdobju}}{\text{povprečno število zaposlenih v obdobju}}$$

V primeru, ko upoštevamo 40 let delovne dobe in starostno strukturo zaposlenih, izenačeno po starostnih razredih, lahko izračunamo, da bo bruto količnik fluktuacije znašal 2,5 %. To naj bi bila tudi tista stopnja bruto fluktuacije, ki še ne pomeni problemske situacije. Iz tabele 12 je razvidno, da je bila stopnja fluktuacije v podjetju Color v letu 2001 4,8- in v letu 2002 4,7-odstotna, kar še vedno predstavlja relativno nizko stopnjo fluktuacije. Iz omenjenega ugotavljam, da v proučevanih letih v Colorju niso imeli večjih težav s fluktuacijo zaposlenih.

Tabela 12: Bruto količnik fluktuacije za podjetje Color, d.d., za leti 2001 in 2002

Opis	2001	2002	I 02/01
Število zamenjanega osebja v obdobju	20	19	95,0
Povprečno število zaposlenih	421	403	95,7
Bruto koeficient zaposlenih v obdobju (v %)	4,8	4,7	97,9

Vir: Poslovni poročili podjetja Color, d.d., za leti 2001 in 2002.

4.3. Analiza tehnične opremljenosti dela in povprečnih plač

Tehnično opremljenost dela opredeljujemo kot vrednost osnovnih sredstev na zaposlenega, pri čemer največkrat v števcu uporabimo povprečno nabavno vrednost, v imenovalcu pa število zaposlenih (Pučko, Rozman, 1992, str. 268). Tehnična opremljenost dela je za uspešno poslovanje podjetja zelo pomembna. V tabeli 13 prikazujem izračunani količnik tehnične opremljenosti dela za proučevano obdobje. Tehnična opremljenost dela v Colorju je razmeroma visoka, kar pojasnjujemo z značilnostmi njegove proizvodnje.

Tabela 13: Tehnična opremljenost dela podjetja Color, d.d., v letih 2001 in 2002 (v 000 SIT)

Opis	2001	2002	I 02/01
Nabavna vrednost osnovnih sredstev	12.818.990	12.921.566	100,8
Število zaposleencev	401	383	95,5
Količnik tehnične opremljenosti dela	31.968	33.738	105,5

Vir: Poslovno poročilo podjetja Color, d.d., za leto 2002.

Iz tabele je razvidno, da se je količnik tehnične opremljenosti dela leta 2002 povečal za 5,5 %. Posledica povečanega količnika tehnične opremljenosti dela je v delnem povečanju nabavne vrednosti osnovnih sredstev in precejšnjem zmanjšanju števila zaposlenih v primerjavi s predhodnim letom.

Povprečne plače v Colorju prikazujem v tabeli 14. V letu 2002 je povprečna bruto plača v Colorju znašala 248.547 SIT. Njena vrednosti se je v primerjavi s predhodnim letom povečala za 2,3 %. V primerjavi s povprečno letno bruto plačo v predelovalni dejavnosti je bila v Colorju leta 2001 plača večja za 36 %, medtem ko se je v letu 2002 razlika med plačami zmanjšala. Tako je bila leta 2002 povprečna letna bruto plača v Colorju za 26,6 % večja kot v predelovalni industriji (Poslovno poročilo podjetja Color, d.d., 2003, str. 9).

Tabela 14: Povprečne bruto plače v podjetju Color, d.d., v letih 2001 in 2002

Opis	2001	2002	I 02/01
1.Letne bruto plače v Colorju	242.909	248.547	102,3
2.Letne bruto v Sloveniji predelov.dejavnosti	178.614	196.219	109,9
3.Indeks (1/2)	136,00	126,67	

Vir: Bilanca stanja in poslovni izid podjetja Color, d.d., na dan 31.12. za leti 2001 in 2002.

5. ANALIZA POSLOVNIH FUNKCIJ

Poslovni proces je sestavljen iz delov, ki jim pravimo poslovne funkcije. Ta pojem ne opredeljujemo enotno; za nekatere je poslovna funkcija skupek sorodnih ali istovrstnih opravil, za druge pa gre pri njej za različna, vendar med seboj povezana opravila (Lipičnik, 1994, str. 26).

Poslovnih funkcij je več in se jih tudi različno razčlenjuje. Najpogosteje uporabljena opredelitev pozna pet temeljnih poslovnih funkcij. To so: kadrovska, nabavna, proizvodna, prodajna in finančna. V nadaljevanju analiziram vsako posebej, z izjemo kadrovske funkcije, ki sem jo večinoma analizirala že znotraj analize zaposlenih.

5.1. Analiza nabave

Nabavljanje je dejavnost, katere naloga je pridobitev potrebnih predmetov dela, delovnih sredstev pa tudi storitev za nemoten potek poslovnega procesa (Turk, 2000, str. 283). Nabava torej skrbi za to, da je podjetje pravočasno, po primerni ceni, v potrebni količini in primerni kakovosti oskrbljeno s surovinami, materiali, energijo in storitvami, ki jih potrebuje za nemoteno proizvodnjo in ostale namene. Nabavno funkcijo obravnavamo v ožjem in širšem smislu. Z nabavo v ožjem smislu razumemo neposredno nabavo predmetov dela in drugih

sredstev, nabava v širšem smislu pa zajema še preučevanje nabavnih tržišč, oblikovanje politike nabave in celovito skrb za njeno uresničevanje, sodelovanje s kooperanti ter prevzemanje in skladiščenje surovin in reprodukcijskih materialov (Pučko, 2001, str. 75).

Nabava torej določa potrebe in naročila podjetja, obenem pa zagotavlja preskrbo potreb podjetja (Byrd et al., 1994, str. 342). Nabavni proces zajema številna opravila. Pomembnejša so: izdajanje zahtev za konkretne nabave, obdelava nabavnih zahtev, povpraševanje in zbiranje ponudb, naročanje, prevzemanje dobavljenih količin, njihovo skladiščenje in izdajanje proizvodnji. Proces se običajno zaključi z likvidiranjem računov za izvršene dobave in poravnavanjem obveznosti do dobaviteljev (Pučko, 2001, str. 75).

5.1.1. Obseg in struktura nabave

Pomembnejše podatke o nabavi Colorja v proučevanem obdobju prikazuje tabela 15. Vrednost njegove nabave je leta 2002 znašala 6,8 milijarde SIT. 83 % nabavne vrednosti predstavlja nabava materiala in drugih predmetov dela, 17 % pa storitve. Pri materialu gre pretežno za surovine za proizvodnjo smol in lakov, ki se jih prideluje iz nafte, razmeroma veliko je tudi embalaže. Color je pri oskrbi s proizvodnimi materiali pretežno odvisen od uvoza, ki ga v precejšnji meri izvaja preko trgovcev. Uvozne cene se pogosto spreminjajo zaradi sprememb cen nafte in tečaja dolarja. Te spremembe delujejo na poslovanje Colorja moteče, občasno povzročajo tudi večja poslabšanja poslovnih izidov. Leto 2002 je bilo v tem pogledu nekoliko drugačno. Tečaj dolarja je močno padel in tudi cene nafte so bile večji del leta sorazmerno nizke, kar je Colorju pomagalo, da je svoje osnovne surovine kupoval nekoliko ceneje kot leto poprej.

Tabela 15: Nabava in dobavitelji podjetja Color, d.d., za leti 2001 in 2002 (v 000 SIT)

Opis	2001	2002	I 02/01
1. Nabava	6.814.837	6.815.157	100,4
- material, embalaža, energija ...	5.935.184	5.840.698	98,4
- storitve	879.653	974.459	110,1
2. Dobavitelji - povprečno stanje obveznosti	1.594.815	1.804.175	113,0
3. Obračanje dobaviteljev			
- koeficient (1/2)	4,3	3,8	88,4
- dnevi (360/koef.)	84	97	115,5

Vir: Bilanca stanja in poslovni izid podjetja Color, d.d., za leti 2001 in 2002.

Color je leta 2002 svoje dobavitelje v povprečju plačeval v 97-ih dneh. To je počasno obračanje, ki ga podjetju zaradi pomanjkanja finančnih sredstev ni uspelo skrajšati; nasprotno, roki plačevanja so se v tem letu v primerjavi z letom 2001 celo podaljšali. Ob dolgih plačilnih rokih kupec praviloma nakupe plačuje dražje, kot bi jih sicer. To se dogaja tudi Colorju. V pocenitvi nabave ima zato podjetje še precejšnje rezerve. Da jih bo lahko v večji meri

izkoristilo, bo morale izboljšati svojo plačilno sposobnost. Nujno potrebno je, da Color skrajša roke plačevanja svojih kupcev, saj mu prav dolgi plačilni roki kupcev povzročajo največje težave v plačilni sposobnosti.

5.2. Analiza proizvodnje

Proizvajanje je proces ustvarjanja proizvodov, v katerem človek s svojim delom in s pomočjo delovnih sredstev preoblikuje predmete dela. Proizvajanje zajema tudi opravljanje storitev. Rezultat proizvodnje je proizvod ali storitev. Glede na stopnjo dokončnosti razlikujemo pri proizvodnji nedokončano proizvodnjo, polproizvod, ki se ponovno vrača v proizvodnjo, in dokončani proizvod (Turk, 2000, str. 598).

Po njenih splošnih značilnostih delimo proizvodnjo v tri skupine. Posamična proizvodnja je proizvodnja posameznih izdelkov ali izdelkov v majhnih količinah, kot so večji odlitki, zahtevnejši stroji, ladje, prototipi in podobno. V tem primeru je poudarek na delu, procesi in proizvodi niso standardni, delo je delavniško. Serijska oziroma masovna proizvodnja proizvaja standardne izdelke, praviloma na zalogo. Delo je mehanizirano in predvidljivo. Tretji tip je procesna proizvodnja, ki poteka neprekinjeno; primeri zanjo so npr. proizvodnja električne energije, proizvodnja surovin, pijač in podobno. Delo je pogosto avtomatizirano in predvidljivo (Rozman, 2001, str. 32).

5.2.1. Obseg in struktura proizvodnje

Obseg proizvodnje lahko izrazimo količinsko ali vrednostno. Pri vrednostni spremljavi proizvodnjo ovrednotimo po stalnih stroškovnih cenah ali po prodajnih cenah (Pučko, 2001, str. 85).

Glede na zgoraj naštete značilnosti Colorjevo proizvodnjo uvrščamo med procesno proizvodnjo, razdeljeno v tri programe: premazi, smole in praškasti premazi. Vsak program je tehnološko in organizacijsko zaokrožen. Kot je to v procesni proizvodnji pogosto, gre v proizvodnji Colorja za velike količine, ki jih podjetje izraža v tonah. Fizični obseg proizvodnje v preteklih dveh letih prikazuje tabela 16.

Tabela 16: Obseg proizvodnje podjetja Color, d.d., v letih 2001 in 2002

Programi	Vrednost (v tonah)			Struktura (v %)	
	2001	2002	I 02/01	2001	2002
Premazi	9.778	9.233	94,4	40	35
Smole	13.715	15.830	115,4	57	61
Praškasti premazi	710	1.080	152,1	3	4
Skupaj	24.203	26.143	108,0	100	100

Vir: Poslovno poročilo podjetja Color, d.d., za leto 2002.

Leta 2002 se je količinski obseg proizvodnje Colorja v primerjavi s predhodnim letom povečal za 8 %. Najbolj se je povečala proizvodnja praškastih premazov, ki velja za najperspektivnejši program. Le-ta je trenutno v razvojni fazi, zato je njegova proizvodnja po obsegu razmeroma skromna. Količinska proizvodnja se je najbolj povečala v programu smol, ki je leta 2002 realiziral kar 60 % celotne proizvodnje podjetja. Ta program ima razmeroma majhen donos, saj je njegova stopnja pokritja – s pokritjem v Colorju razumejo razliko med prodajno in proizvodno ceno, ki vključuje zgolj neposredne materialne stroške – razmeroma nizka. Največjo stopnjo pokritja na tono proizvodnje prinaša program premazi, vendar je bila proizvodnja tega programa leta 2002 za 5,6 % manjša kot leto poprej.

Iz zgoraj navedenih podatkov lahko zaključim, da Color kljub temu, da so bile proizvedene količine v letu 2002 večje kot v predhodnem letu, ne more biti zadovoljen s proizvodnimi dosežki. Razmeroma neuspešen je bil predvsem v proizvodnji premazov. Razlog za nizko proizvodnjo premazov ni v proizvodnji – zmogljivosti v proizvodnji premazov namreč niso bile v celoti izkoriščene –, pač pa predvsem v prodaji.

5.3. Analiza prodaje

Prodaja je del poslovnega procesa, ki na temelju proučevanja prodajnega trga ob primerni prodajni ceni in drugih za podjetje sprejemljivih pogojih usmerja proizvodnjo in pridobiva kupce za proizvode in storitve. Pri uresničevanju nalog razvija in uporablja učinkovite prodajne poti in metode. S prodajo preidejo proizvodi v last kupcev. Njihova vrednost se za podjetje najprej preoblikuje v terjatev do kupca, kasneje s plačilom pa v denarna sredstva (Pučko, 2001, str. 112). Prodaja temelji na večjem številu korakov, in sicer: iskanje in opredeljevanje potencialnih kupcev, priprava na predstavitveni razgovor, predstavitev in prikaz prodajnih proizvodov, premagovanje zadržkov in ugovorov, sklenitev posla ter spremljanje in vzdrževanje stikov (Kotler, 1998, str. 704).

Prodaja torej zagotavlja pretvarjanje proizvodov ali storitev v denarna sredstva in s tem omogoča, da se poslovni proces podjetja ne pretrga. Predvsem je prodaja ter plačilo proizvodov in storitev pogoj za dosego dobička, ki pa je eden izmed temeljnih poslovnih ciljev podjetja. Pri odločanju o tem, kaj, komu in ob kakšnih pogojih prodajati, so zelo pomembne informacije o stroških. Od njih so odvisne prodajne cene, če jih je mogoče prosto oblikovati, ali pa proizvodne usmeritve, če so prodajne cene že tržno ali drugače določene (Turk, Kavčič, Kokotec - Novak, 1998, str. 473).

Prodaja podjetja je odvisna od objektivnih in subjektivnih dejavnikov. Potrebe kupcev, razmere na prodajnem trgu, razvitost gospodarstva, gospodarski sistem in politiko uvrščamo med objektivne dejavnike prodaje. Za uspešno prodajo so bolj kot objektivni pomembni subjektivni dejavniki. Mednje sodi predvsem sposobnost in prizadevnost prodajalcev (Pučko, 2001, str. 113).

5.3.1. Obseg in struktura prodaje

Podjetje praviloma svojo prodajo tekoče spremlja, tako po obsegu, vrednosti in strukturi. Obseg prodaje je količina vseh prodanih proizvodov in opravljenih storitev, ki jo je mogoče razvrstiti po vrstah proizvodov, prodajnih trgih, pomembnejših kupcih, kakovosti in podobno. Pogosto izražamo obseg prodaje vrednostno, in če ovrednotimo prodane količine po stalnih prodajnih cenah, dobimo pomembno informacijo o njenem realnem gibanju (Turk, 2000, str. 377).

Prodajo podjetja Color v proučevanih letih prikazuje tabela 17. Njena vrednost je bila leta 2002 za 3,3 % večja kot leto poprej. Najbolj se je povečala prodaja praškastih premazov, ki pa v skupni prodaji predstavlja razmeroma skromen delež. K porastu skupne prodaje je največ pripomogel program smole; le-ta je prodajo povečal za 17,9 %. Delež prodaje programa smol se je v skupni prodaji povečal s 30,5 % v letu 2001 na 34,9 % v letu 2002. Program premazi omenjenega leta obsega prodaje ni povečal; nasprotno, v letu 2002 se je obseg prodaje programa premazi v primerjavi s predhodnim letom zmanjšal za 6,7 %.

Tabela 17: Prodaja po programih podjetja Color, d.d., v letih 2001 in 2002

Programi	Vrednost (v mio SIT)			Struktura (v %)	
	2001	2002	I 02/01	2001	2002
Premazi	5.505	5.139	93,3	62,3	56,3
Smole	2.699	3.184	117,9	30,5	34,9
Praškastni premazi	482	758	157,3	5,4	8,3
Storitve in ostalo	150	48	32	1,7	0,5
Skupaj	8.836	9.129	103,3	100,0	100,0

Vir: Poslovno poročilo podjetja Color, d.d., za leto 2002.

Prodaja in njene spremembe so za podjetje najbolj pomembne z vidika ustvarjanja dobička. Za to presojo uporabljajo v Colorju že omenjeno kategorijo »pokritje«, ki jo računajo kot razliko med vrednostjo prodaje in neposrednimi materialnimi stroški, ki so jih povzročile prodane količine. Ustvarjeno pokritje po programih prikazuje tabela 18. Leta 2002 je bila stopnja pokritja za 14,2 % večja kot leto poprej, kar je pomemben napredek. Pokritje se je tudi precej bolj povečalo kot prodaja. To razliko pojasnjuje znižanje nabavnih cen, kar sem razložila v poglavju o analizi nabave.

Tabela 18: Pokritje po programih podjetja Color, d.d., v letih 2001 in 2002

Programi	Vrednost (v mio SIT)			Struktura (v %)	
	2001	2002	I 02/01	2001	2002
Premazi	2.156	2.253	104,5	77,0	70,5
Smole	572	769	134,4	20,5	24,0
Praškasti premazi	71	175	246,5	2,5	5,5
Skupaj	2.799	3.197	114,2	100,0	100,0

Vir: Poslovno poročilo podjetja Color, d.d., za leto 2002.

Pomemben podatek o podjetju in njegovi poslovni usmeritvi nam omogoča primerjava strukturnih deležev, ki jih imajo podjetja v proizvodnji, prodaji in ustvarjenem pokritju posameznih programov. Program premazi je bil leta 2002 v fizičnem obsegu proizvodnje Colorja udeležen s 35 %, v prodaji s 57 % in v pokritju s 70 %. V programu smole so bili ti odstotki 61, 35 in 24, v programu praškasti premazi pa 4, 8 in 5. Primerjava teh struktur pokaže, da je z vidika dobička najzanimivejši program premazi. Vendar to ni končna ocena, saj so z omenjenim programom povezani visoki prodajni stroški, med drugim tudi v obliki odpisov terjatev do kupcev, ki pristajajo na za Color ugodne prodajne cene, imajo pa težave pri plačevanju svojih obveznosti.

Z vidika ustvarjanja dobička po gornji strukturni primerjavi je najmanj zanimiv program smol, ki ima kljub temu nekatere prednosti (prodaja se ga pretežno v Evropski uniji) in ga zato Color ne bo opustil. Razvojno daje Color prednost programu praškasti premazi. Podatki o pokritju, ki ga je program dosegel v letu 2002, sicer niso posebno ugodni; v veliki meri tudi zato, ker Color zaradi razvojnih razlogov in vključevanja na zahtevne evropske trge za zdaj pristaja na razmeroma skromne prodajne cene.

Tabela 19 prikazuje prodajo Colorja po trgih. V Sloveniji prodaja Color manj kot eno tretjino svoje proizvodnje in omenjeni delež je v letu 2002 še nazadoval. Njegova prodaja je torej pretežno odvisna od izvoza. V tujini ima tri pomembne trge: Evropsko unijo, države bivše Sovjetske zveze (predvsem Rusija in Ukrajina) in države bivše Jugoslavije (predvsem Hrvaška). Obseg prodaje po teh trgih se je lani precej spremenil. Predvsem se je močno zmanjšala prodaja v državah bivše Jugoslavije. Glavni razlog je slabo plačevanje kupcev z omenjenega trga, saj je moral Color velik del terjatev do njih v zaključnem računu za leto 2001 odpisati. Manjšo prodajo v državah bivše Jugoslavije je nadomestila povečana prodaja v Evropski uniji. Tudi prodaja v države naslednice Sovjetske zveze se močno povečuje; to območje namreč Color obravnava kot enega najperspektivnejših trgov.

Tabela 19: Prodaja po trgih podjetja Color, d.d., v letih 2001 in 2002

Trgi	Vrednost (v mio SIT)			Struktura (v %)	
	2001	2002	I (02/01)	2001	2002
1.Slovenija	2.941	2.818	95,8	33,9	31,0
2. Izvoz	5.744	6.263	109,0	66,1	69,0
- države bivše Jugoslavije	1.555	1.352	86,9	17,9	14,9
- Evropska unija	1.834	2.366	129,0	21,1	26,0
- države bivše SZ	2.068	2.302	111,3	23,8	25,4
- ostale države	287	243	84,7	3,3	2,7
Skupaj	8.685	9.081	104,5	100,0	100,0

Vir: Poslovno poročilo podjetja Color, d.d., za leto 2002.

5.4. Analiza financiranja

Financiranje ima kot funkcija poslovnega procesa drugačno naravo kot ostale temeljne poslovne funkcije. Pri financiranju ne gre za zaporedno fazo celotnega procesa, pač pa je prisotno pri izvajanju vseh drugih delnih procesov v podjetju. Nabavo, proizvodnjo in prodajo je namreč treba financirati. Zato pravimo, da se v financiranju sintetizira in odraža celota poslovanja podjetja (Pučko, 2001, str. 128).

Temeljni cilj finančne funkcije opredeljujemo z dolgoročno plačilno sposobnostjo podjetja. Finančna funkcija torej skrbi, da ima podjetje v vsakem trenutku potrebna finančna sredstva za poravnavo svojih zapadlih finančnih obveznosti. Naloge finančne funkcije so (Pučko, 2001, str. 128):

- pridobivanje in nalaganje finančnih sredstev,
- preoblikovanja sredstev v reprodukcijskem procesu,
- vračanje finančnih sredstev,
- preoblikovanje obveznosti do virov sredstev.

Financiranje podjetja lahko delimo na pasivno in aktivno. Pasivno financiranje pomeni pridobivanje in preoblikovanje finančnih virov ter njihovo vračanje. Aktivno financiranje predstavlja vlaganje finančnih sredstev v druge oblike sredstev podjetja, njihovo preoblikovanje in dezinvestiranje. Tako se aktivno financiranje odraža v obsegu in strukturi naložb podjetja, pasivno pa v strukturi obveznosti do virov sredstev (Pučko, 2001, str. 128–129). V naslednjih podpoglavjih nekoliko več pozornosti namenjam pasivni strani finančne funkcije, ker sem aktivno deloma že obravnavala v okviru analize sredstev.

5.4.1. Obveznosti do virov sredstev

Viri sredstev nam povedo, od kod finančna sredstva, ki so potrebna za financiranje naložb podjetja. Kot viri se pojavljajo pravne in fizične osebe, in sicer v vlogi vlagateljev kapitala, posojilodajalcev, dobaviteljev, delavcev podjetja in udeležencev pri delitvi dobička (Turk,

1990, str. 238). Podjetje ima do virov obveznosti. Če je obveznost le v dobrem gospodarjenju, ne pa v vračanju sredstev, govorimo o stalnih ali trajnih virih. Če je obveznost vračanja dolgoročna, kot na primer pri dolgoročnih posojilih, govorimo o dolgoročnih obveznostih. Kratkoročna posojila, dolžne zneske dobaviteljem in druge podobne obveznosti mora podjetje poravnati v dogovorjenih rokih, praviloma prej kot v enem letu (Pučko, Rozman, 1992, str. 76).

Vsa sredstva podjetja kot naložbe imajo svoj vir, podjetje pa obveznosti do njih. Sredstva in obveznosti do virov se morajo v celoti ujemati (pasivno financiranje je enako aktivnemu). Vire sredstev in sredstva ugotavljamo na izbran dan, ki je praviloma zadnji dan obračunskega obdobja. Prikazujemo jih v bilanci stanja (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 167).

Slovenski računovodski standardi opredeljujejo obveznosti do virov sredstev (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 73-103):

- kapital,
- dolgoročne rezervacije,
- dolgoročne obveznosti iz financiranja,
- dolgoročne obveznosti iz poslovanja,
- kratkoročne obveznosti iz financiranja,
- kratkoročne obveznosti iz poslovanja,
- pasivne časovne razmejitev.

Kapital podjetja je obveznost podjetja do lastnikov, ki zapade v plačilo, ko podjetje preneha delovati; lastnikom se v tem primeru izplača čisto premoženje podjetja. Kapital sestavljajo zneski, ki so jih vložili lastniki, in zneski, ki so bili ustvarjeni s poslovanjem podjetja in pripadajo lastnikom. Delimo ga na več delov: vpoklicani kapital, kapitalne rezerve, rezerve iz dobička, preneseni čisti dobiček iz prejšnjih let oziroma prenesena čista izguba iz prejšnjih let, prevrednotovalni popravek kapitala in nerazdeljeni čisti dobiček ali še neporavnana čista izguba poslovnega leta (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 73). Kapital vsebuje tista trajna produkcijska imetja, ki se uporabljajo kot produkcijski vložki za nadaljnjo produkcijo (Samuelson, 1998, str. 249).

Dolgoročne rezervacije se oblikujejo za obveznosti, ki se na podlagi obvezujočih preteklih dogodkov pojavijo v obdobju, daljšem od leta dni. Obveznosti se nanašajo na pravne ali fizične osebe. Primer dolgoročnih rezervacij so obveznosti, ki jih podjetje prevzame do svojih kupcev v obliki garancij za kakovost izdelka. Podjetje pričakovane stroške za garancije vnese v tekoče stroške poslovanja, tako zmanjšani dobiček pa izkaže kot dolgoročno rezervacijo (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 88).

Dolgoročne obveznosti so obveznosti, ki zapadejo v plačilo v obdobju, daljšem od enega leta. Večinoma gre za obveznosti iz naslova najetih posojil, lahko pa tudi iz naslova nakupov, za

katere je dogovorjeni rok plačila daljši od enega leta (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 80).

Kratkoročne obveznosti so obveznosti, ki zapadejo v plačilo v roku, krajšem od enega leta. Delimo jih na finančne in poslovne obveznosti. Finančne obveznosti nastanejo z zadolževanjem, poslovne pa z nakupi in v povezavi z drugimi posli (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 95).

Pasivne časovne razmejitve zajemajo vnaprej vračunane stroške in odložene prihodke, ki se jih obračuna v času enega leta (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 102). Primer vnaprej obračunanih stroškov je, ko podjetje v juniju izplača regres za letni dopust, njegov sorazmerni del pa obračuna v poslovne stroške že v januarju. Primer za odložene prihodke je, ko podjetje najemjemalcu že v januarju izstavi račun za najem v obdobju celega leta, kot prihodek v januarju izkaže le dvanajstino računa, ves preostali del pa izkaže kot pasivno razmejitev.

V nadaljevanju razlagam Colorjeve obveznosti do virov sredstev. Kot prikazuje tabela 20, so se leta 2002 le-te v primerjavi s predhodnim letom povečale za 3,6 %. Kapital, ki je bil v letu 2001 prevladujoča oblika obveznosti do virov sredstev, se je v letu 2002 zmanjšal za 6,6 %. Povečale so se predvsem poslovne in finančne obveznosti. Delež kapitala v celotnih virih sredstev se je zato zmanjšal s 53,5 % v letu 2001 na 48,1 % v letu 2002. Ta pomembna sprememba v strukturi financiranja je posledica skromnega čistega dobička v poslovnem letu 2002 – v tabeli 20 je prikazan v okviru postavke »čisti poslovni izid poslovnega leta« – in velikega povečanja poslovnih terjatev, o čemer sem govorila v poglavju 3.

Tabela 20: Obveznosti do virov sredstev podjetja Color, d.d., v letih 2001 in 2002

Trgi	Vrednost (v 000 SIT)			Struktura (v %)	
	2001	2002	I 02/01	2001	2002
A. Kapital	5.537.281	5.174.280	93,4	53,5	48,3
- osnovni kapital	2.037.638	1.900.782	93,3	19,7	17,7
- kapitalne rezerve	0	0	100,0	0,0	0,0
- rezerve iz dobička	1.178.655	591.489	50,2	11,4	5,5
- preneseni čisti poslovni izid	1.496.724	-240.909	-16,1	14,5	-2,2
- čisti poslovni izid obračunskega obdobja	-2.299.558	3.192	-	-	0,0
- prevrednotovalni popravki kapitala	3.123.821	2.919.726	93,5	30,2	27,2
B. Rezervacije	638.332	227.874	35,7	6,2	2,1
C. Finančne in poslovne obveznosti	4.155.229	5.307.793	127,7	40,1	49,5
D. Pasivne časovne razmejitve	9.000	5.690	63,2	0,1	0,1
Skupaj obvezno. do virov sredstev	10.339.842	10.715.637	103,6	100,00	100,00

Vir: Bilanca stanja podjetja Color, d.d., na dan 31.12. za leti 2001 in 2002.

Finančne in poslovne obveznosti podjetja so se v letu 2002 povečale za 27,7 % in so postale najmočnejši posamični finančni vir. Pri dolgoročnih obveznostih je znašalo povečanje le 4 %, zato pa so se kratkoročne finančne obveznosti povečale za 43 % in obveznosti do dobaviteljev za 66 %. Take spremembe v strukturi virov financiranja niso želene, saj poslabšujejo plačilno sposobnost podjetja.

Močno so se v tem letu zmanjšale dolgoročne rezervacije podjetja; v začetku leta 2002 so predstavljale 6,2 % vseh virov sredstev, na koncu leta pa le še 2,1 %. Tudi te spremembe ne vplivajo ugodno na finančni položaj podjetja, saj se dolgoročne rezervacije pri financiranju obravnavajo kot zaželeni vir, ki je za podjetje poceni; lahko ga namreč štejemo za zadržani in samo delno obdavčeni dobiček.

Pri ocenjevanju strukture obveznosti do virov sredstev si pomagamo z različnimi kazalniki. Najpogosteje uporabljena kazalnika sta kazalec stopnje kapitalizacije in stopnje zadolženosti. Vsebinsko med njima ni večjih razlik, računamo pa ju na naslednji način (Pučko, 2001, str. 132).

$$\text{Stopnja kapitalizacije} = \frac{\text{lastni viri}}{\text{obveznosti do virov sredstev}}$$

$$\text{Stopnja zadolženosti} = \frac{\text{tuji viri}}{\text{obveznosti do virov sredstev}}$$

Tabela 21: Zadolženost podjetja Color, d.d., v letih 2001 in 2002 (v 000 SIT)

	2001	2002	I 02/01
1. Lastni viri	5.537.281	5.174.280	93,4
2. Tuji viri – obveznosti	4.155.229	5.307.793	127,7
3. Vsi viri	10.339.842	10.715.637	103,6
Stopnja kapitalizacije (1/3)	0,54	0,48	88,9
Stopnja zadolženosti (2/3)	0,40	0,50	125,0

Vir: Poslovni poročili podjetja Color, d.d., za leti 2001 in 2002.

Vrednost seštevka obeh kazalcev v tabeli 21 ni ena, ker nobeden od njiju ne vključuje rezervacije in pasivne časovne razmejitev, ki so zajete v skupnih virih.

Za stopnjo kapitalizacije je priporočljivo, da znaša vsaj 0,5, kar pomeni, da ima podjetje najmanj toliko kapitala, kot ima dolgovi. Če je stopnja manjša, je za upnike to opozorilo, da so njihove terjatve do podjetja tvegane (Pučko, 2001, str. 141). V Colorju je bila stopnja

kapitalizacije ob zaključku leta 2002 0,48, kar je manj od splošno priporočljive vrednosti. Leto pred tem je še bila 0,54, a se je v naslednjem letu zmanjšala za 11,1 %.

Še manj ugodne spremembe kot stopnja kapitalizacije prikazuje stopnja zadolženosti Colorja. Leta 2001 je le-ta znašala 0,40, leta 2002 pa se je povečala na 0,50, kar predstavlja 25-odstotno rast. Tudi ta kazalnik pove, da se je v letu 2002 financiranje Colorja poslabšalo.

5.4.2. Plačilna sposobnost

Plačilna sposobnost podjetja pomeni, da podjetje sproti poravnava vse zapadle obveznosti oziroma dolgove (Ross et al., 1993, str. 41). Za podjetje je pomembno, da je dolgoročno plačilno sposobno, kar zagotavlja s primernim razmerjem med likvidnostjo svojih naložb in ročnostjo svojih obveznosti. Ta razmerja presojava s kazalniki, ki veljajo za kazalnike plačilne sposobnosti. Kazalniki so trije in Slovenski računovodski standardi jih opredeljujejo takole (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 213):

$$\textit{Hitri koeficient} = \frac{\text{likvidna sredstva}}{\text{kratkoročne obveznosti}}$$

$$\textit{Pospešeni koeficient} = \frac{\text{likvidna sredstva} + \text{kratkoročne terjatve}}{\text{kratkoročne obveznosti}}$$

$$\textit{Kratkoročni koeficient} = \frac{\text{kratkoročna sredstva}}{\text{kratkoročne obveznosti}}$$

Za kazalnik pospešenega koeficienta velja načelo, da je podjetje plačilno sposobno, če je njegova vrednost vsaj ena. Za kazalnik kratkoročnega koeficienta velja načelo, da je njegova vrednost običajno okoli dva.

V tabeli 22 so vsi trije kazalniki plačilne sposobnosti podjetja Color tudi prikazani. Pospešeni koeficient je leta 2001 znašal 1,02, leta 2002 pa se je znižal na 0,92. Sprememba vrednosti pove, da se je omenjenega leta plačilna sposobnost podjetja poslabšala, ni pa kritična. Podobno je s kratkoročnim koeficientom. V letu 2001 je le-ta znašal 1,74, kar je manj kot 2, kolikor je normalna vrednost. Naslednje leto se je koeficient še znižal, in sicer je bila njegova vrednost 1,39.

Tabela 22: Plačilna sposobnost podjetja Color, d.d., za leti 2001 in 2002 (v 000 SIT)

	2001	2002	I 02/01
1. Likvidna sredstva	125.575	202.839	161,5
2. Kratkoročne terjatve	2.988.572	3.513.765	117,6
3. Kratkoročna sredstva	5.321.511	5.631.397	105,8
4. Kratkoročne obveznosti	3.050.606	4.043.297	132,5
5. Koeficienti plačilne sposobnosti			
- hitri koeficient (1/4)	0,04	0,05	113,7
- pospešeni koeficient (1+2)/4	1,02	0,92	89,8
- kratkoročni koeficient (3/4)	1,74	1,39	79,8

Vir: Bilanca stanja podjetja Color, d.d., na dan 31.12. za leti 2001 in 2002.

Ugotavljam, da se plačilna sposobnost Colorja v letu 2002 ni poslabšala. Razloga za to sta dva: veliko povečanje obratnih sredstev, predvsem terjatev do kupcev, in sočasno zmanjšanje dolgoročnih finančnih virov, konkretno rezervacij. Podjetje je s kratkoročnimi obveznostmi nadomestilo zmanjšane dolgoročne vire in pokrilo povečana kratkoročna sredstva. Kratkoročne obveznosti so tako porastle za 32,5 %, to je precej hitreje kot kratkoročne terjatve in denarna sredstva skupaj.

5.4.3. Finančna stabilnost

Finančno stabilnost podjetja presojamo na podlagi podbilance dolgoročno vezanih sredstev in virov sredstev. Merimo jo s količnikom finančne stabilnosti, ki ga izračunamo kot razmerje med dolgoročnimi viri sredstev in dolgoročnimi vezanimi sredstvi. Če je njegova vrednost manjša od ena, predvidevamo, da bo imelo podjetje težave pri ohranjanju svoje plačilne sposobnosti, saj del dolgoročno vezanih sredstev financira s kratkoročnimi viri. Če je vrednost količnika večja od ena, pomeni, da ima podjetje prevelike dolgoročne vire sredstev, kar je praviloma nesmotno. Vrednost količnika finančne stabilnosti naj bo torej okoli ena, če želi podjetje finančno stabilno poslovati (Pučko, 2001, str. 141). To usmeritev zapišemo tako:

$$\text{Količnik finančne stabilnosti} = \frac{\text{dolgoročni viri sredstev}}{\text{dolgoročno vezana sredstva}} = 1$$

Med dolgoročne vire sredstev uvrščamo kapital, dolgoročne obveznosti in dolgoročne rezervacije. Med dolgoročno vezana sredstva štejemo stalna sredstva, dolgoročne poslovne terjatve in zaloge v obsegu, ki jih podjetje potrebuje za normalno izvajanje poslovnega procesa.

V tabeli 23 je izračunan količnik finančne stabilnosti podjetja Color. Vrednost zalog, ki naj bi jih podjetje financiralo z dolgoročnimi viri, je upoštevana v višini 90 % dejanskega stanja zalog. V letu 2001 je bil količnik malo večji od ena, leto kasneje pa se je poslabšal za 4,8 %. Še vedno je količnik v mejah, ki jih štejemo za normalne. Colorjeva finančna stabilnost torej ni problematična.

Tabela 23: Količnik finančne stabilnosti podjetja Color, d.d., v letih 2001 in 2002 (v 000 SIT)

	2001	2002	I 02/01
1. Dolgoročni viri	7.683.111	6.666.653	86,8
- kapital	5.795.535	5.174.280	89,3
- rezervacije	578.062	227.874	39,4
- dolgoročne obveznosti	1.309.514	1.264.499	96,6
2. Dolgoročno vezana sredstva	7.410.549	6.743.765	91,0
- stalna sredstva	5.536.952	4.984.540	90,0
- dolgoročne terjatve iz poslovanja	1.840.852	1.720.061	93,4
- zaloge – 90 % stanja	32.743	39.164	119,6
Količnik finančne stabilnosti (1/2)	1,04	0,99	95,2

Vir: Bilanca stanja podjetja Color, d.d., na dan 31.12. za leti 2001 in 2002.

6. ANALIZA POSLOVNEGA USPEHA IN USPEŠNOSTI

Analiza poslovne uspešnosti se ukvarja z dobičkom oziroma dejavniki, ki vplivajo na njegovo velikost. Dejavnikov analiziranja je veliko, njihovo delovanje se mnogokrat prepleta ali pa nam ostaja prikrito. Pri analizi poslovne uspešnosti se zato pojavljajo mnoga vprašanja, na katera je treba biti pozoren. Tu gre predvsem za dileme opredeljevanja poslovnega uspeha podjetja za potrebe analize, za prijeme analize in za dileme opredeljevanja kazalcev poslovne uspešnosti (Pučko, 2001, str. 145–146).

Razlikujemo med poslovnim uspehom in poslovno uspešnostjo. Poslovni uspeh izražamo s poslovnim izidom, uspešnost pa tako, da poslovni izid primerjamo s sredstvi, ki smo jih uporabili za ustvarjanje poslovnega izida.

6.1. Analiza poslovnega uspeha

Poslovni izid podjetja, to je dobiček oziroma izguba, je razlika med prihodki in odhodki podjetja. Ugotavljamo ga z izkazom poslovnega izida. Njegovo obliko opredeljujejo Slovenski računovodski standardi, vendar je ta obvezna le za zunanje poročanje. Za notranje

poročanje si podjetja pogosto prilagodijo obliko izkaza poslovnega izida skladno s svojimi specifičnimi potrebami. Tudi v Colorju uporabljajo obliko, ki se razlikuje od predpisane. Izkaz poslovnega izida mnoga podjetja izdelajo vsak mesec. Za zunanje informiranje so izkaz poslovnega izida po zakonu o gospodarskih družbah zavezana pripraviti enkrat letno, podjetja, katerih delnice kotirajo na borzi, pa dvakrat letno. V Colorju pripravljajo izkaz poslovnega izida vsak mesec in ga tudi mesečno analizirajo.

Slovenski računovodski standardi določajo poleg dobička oziroma izgube tudi druge delne poslovne izide, kot so poslovni izid iz prodaje, poslovni izid iz celotnega poslovanja in še nekaj drugih. Prav tako Slovenski računovodski standardi zajemajo tudi razširjene poslovne izide, kot sta kosmati donos in prispevek za kritje (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 140). Slednjega redno uporabljajo tudi v Colorju.

Prihodki in odhodki Colorja ter poslovni izid za proučevani leti so prikazani v tabeli 24. Prihodki in odhodki so v tabeli razvrščeni v tri skupine: prihodki in odhodki iz poslovanja, iz financiranja ter izredni prihodki in odhodki. V prihodke iz poslovanja štejemo prihodke od prodaje in druge prihodke, ki jih podjetje ustvarja z rednim poslovanjem. V odhodke iz poslovanja uvrščamo stroške materiala, storitev, dela in vse druge odhodke, ki jih je podjetje imelo z ustvarjanjem prihodkov iz poslovanja. Finančni prihodki so predvsem prihodki od obresti, tečajnih razlik in udeležb v dobičku drugih podjetij, finančni odhodki pa predvsem plačane obresti in tečajne razlike. Izredni prihodki in odhodki so tisti, ki niso neposredno povezani s tekočim poslovanjem (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 127–134).

Po podatkih tabele 24 je imel Color v letu 2001 veliko izgubo. Leta 2002 je skupne prihodke povečal za 6 %, odhodke pa zmanjšal za 14,8 % in s tem ustvaril manjši dobiček. Vzroke za izgubo v letu 2001 in spremembe poslovnega izida v letu 2002 v nadaljevanju natančneje analiziram. Sprva analiziram prihodke, nato odhodke in zadnje še poslovni izid.

Tabela 24: Poslovni izid podjetja Color, d.d., v letih 2001 in 2002

Opis	Vrednost (v 000 SIT)			Struktura (v %)	
	2001	2002	I (02/01)	2001	2002
Prihodki iz poslovanja	8.948.031	9.475.011	105,9	94,7	94,5
Prihodki iz financiranja	478.642	293.753	61,4	5,1	2,9
Izredni prihodki	24.649	254.143	1.031,1	0,3	2,5
Prihodki skupaj	9.451.323	10.022.907	106,0	100,0	100,0
Odhodki iz poslovanja	11.098.897	9.431.095	84,9	94,4	94,1
Odhodki iz financiranja	437.398	555.992	127,1	3,7	5,5
Izredni odhodki	221.021	32.628	14,7	1,9	0,3
Odhodki skupaj	11.757.317	10.019.715	85,2	100,0	100,0
Dobiček/izguba v poslovnem letu	-2.305.994	3.192	-	-	-

Vir: Izkaz uspeha podjetja Color, d.d., za leti 2001 in 2002.

6.1.1. Prihodki

Prihodki predstavljajo povečanje gospodarskih koristi v obračunskem obdobju v obliki povečanja sredstev (npr. denarja ali terjatev zaradi prodaje blaga) ali zmanjšanja dolgov (npr. zaradi opustitve njihove poravnave). Preko poslovnega izida prihodki vplivajo na velikost kapitala (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 133). Prihodke razvrščamo v naslednje skupine:

- *Poslovne prihodke*, ki jih delimo na prihodke od prodaje in na druge poslovne prihodke. Prihodke od prodaje ustvarjamo s prodajo proizvodov in storitev, ki jih je podjetje proizvedlo, ali s prodajo trgovskega blaga in materiala. Med poslovne prihodke štejemo tudi porabo izdelkov in storitev podjetja za lastne potrebe. Prav tako oblikujemo poslovne prihodke z odpravo rezervacij in popravkov vrednosti terjatev. Med druge prihodke uvrščamo tudi subvencije, premije in podobno.
- *Finančne prihodke*, ki jih ustvarjamo z naložbenjem. Pojavljajo se v zvezi z dolgoročnimi in kratkoročnimi finančnimi naložbami ter terjatvami. Sestavljajo jih obračunane obresti, deleži v dobičku drugih podjetij in prevrednotovalni finančni prihodki (prevrednotenje naložb zaradi inflacije, tečajne razlike).
- *Izredne prihodke* sestavljajo neobičajne postavke, ki v obravnavanem poslovnem letu povečujejo izid rednega poslovanja. Med izredne prihodke uvrščamo tudi prihodke, ki so pridobljeni za poravnavo izgube iz prejšnjih poslovnih let, pod pogojem, da gre za uporabo lastnih virov sredstev.

Tabela 25 prikazuje obseg in strukturo prihodkov podjetja Color v poslovnih letih 2001 in 2002. Skupni prihodki so se v poslovnem letu 2002 v primerjavi z letom 2001 povečali za 6 % in so znašali nekaj čez 10 milijard SIT. Prihodki iz poslovanja so se povečali za 6 %, finančni prihodki so se zmanjšali za 39,6 %, izredni pa povečali več kot desetkratno.

Od skupnih prihodkov v letu 2002 odpade 94,5-odstotni delež na poslovne prihodke, ki jih v glavnem sestavljajo prihodki od prodaje. Color proda eno tretjino svoje proizvodnje na domačem trgu, dve tretjini pa izvozi. Leta 2002 se je prodaja na tuje trge povečala za 9 %, medtem ko se je prodaja na domačem trgu zmanjšala za 4,2 %.

Med poslovnimi prihodki so se leta 2002 najbolj povečali drugi poslovni prihodki. Takšno povečanje poslovnih prihodkov je Color dosegel z odpravo dolgoročnih rezervacij in z zmanjšanjem preveč oblikovanih popravkov vrednosti do nekaterih kupcev na Hrvaškem.

Tabela 25: Obseg in struktura prihodkov podjetja Color, d.d., v letih 2001 in 2002

Opis	Vrednost (v 000 SIT)			Struktura (v %)	
	2001	2002	I 02/01	2001	2002
Čisti prihodki od prodaje	3.055.351	2.959.084	96,8	32,3	29,5
Čisti prihodki od prodaje na tujem trgu	5.742.332	6.243.614	108,7	60,8	62,3
Drugi poslovni prihodki	150.348	272.313	181,1	1,6	2,7
Poslovni prihodki skupaj	8.948.031	9.475.011	106,0	94,7	94,5
Finančni prihodki iz deležev	4.814	13.951	289,8	0,1	0,1
Finančni prihodki iz terjatev	473.829	279.802	59,1	5,0	2,8
Finančni prihodki skupaj	478.642	293.753	61,4	5,1	2,9
Prihodki iz preteklih let	742	0	0,0	0,0	0,0
Prejete kazni in odškodnine	4.684	5.829	124,4	0,0	0,1
Dobiček pri prodaji osnovnih sredstev	3.132	0	0,0	0,0	0,0
Izterjane odpisane terjatve	14.690	236.543	1.610,2	0,2	2,4
Drugi finančni prihodki	1.402	11.771	839,6	0,0	0,1
Izredni prihodki skupaj	24.650	254.143	1.031,0	0,3	2,5
Prihodki skupaj	9.451.322	10.022.907	106,0	100,0	100,0

Vir: Izid poslovnega uspeha podjetja Color, d.d., za leti 2001 in 2002.

Med finančnimi prihodki prevladujejo izterjane odpisane terjatve in drugi finančni prihodki v obliki prihodkov iz tečajnih razlik. Tečajne razlike se v letu 2002 niso veliko spremenile, močno pa so se zmanjšali prihodki od obresti in prihodki od prevrednotenja terjatev zaradi inflacije. Zmanjšanje prevrednotovalnih prihodkov je posledica sprememb v revalorizaciji, ki so jo uvedli prenovljeni Slovenski računovodski standardi.

Color je leta 2002 najbolj povečal izredne prihodke. Večji del povečanja izrednih prihodkov je povezan s terjatvami, ki jih je v letu 2001 že odpisal, leta 2002 pa mu jih je uspelo unovčiti. Teh prihodkov je imel v omenjenem letu v višini 236 milijonov SIT, kar je zelo pomagalo pri odpravljanju izgube iz leta 2001.

6.1.2. Odhodki

Odhodki so nasprotje prihodkov in skupaj z njimi ustvarjajo poslovni izid. Nanašajo se na stroške in nabavne vrednosti za prodano blago oziroma storitve. Odhodki med drugim vplivajo tudi na druge vplive poslovnih izidov, ki temeljijo na neobičajnih postavkah ali na postavkah iz preteklih obračunskih obdobj (Turk, 1993, str. 173).

Odhodki v obliki zmanjšanja sredstev ali povečanja dolgov vplivajo na zmanjšanje gospodarske koristi obračunskega obdobja. Preko poslovnega izida odhodki vplivajo na velikost kapitala (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 127).

Po Slovenski računovodskih standardih razvrščamo odhodke v naslednje skupine (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 127):

- *Poslovni odhodki*, ki so enaki obračunanim stroškom v obračunskem obdobju, povečanim za stroške, ki se zadržujejo v začetnih zalogah proizvodov in nedokončane proizvodnje, zmanjšanim za stroške, ki se zadržujejo v končnih zalogah proizvodov in nedokončane proizvodnje. Glavne vrste poslovnih odhodkov so: stroški materiala, stroški blaga in storitev, stroški dela, amortizacija in odpisi obratnih sredstev.
- *Finančni odhodki*, ki so odhodki za financiranje in odhodki za naložbenje. Odhodke za financiranje sestavljajo predvsem stroški plačanih obresti, medtem ko imajo odhodki za naložbenje predvsem naravo prevrednotovalnih finančnih odhodkov.
- *Izredni odhodki*, ki jih sestavljajo neobičajne postavke, ki zmanjšujejo izid rednega poslovanja. Sem štejemo tudi rezervacije za kritje možne izgube.

Tabela 26 prikazuje obseg in strukturo odhodkov podjetja Color v poslovnih letih 2001 in 2002. Skupni odhodki so se v letu 2002 v primerjavi z letom 2001 zmanjšali za 14,8 % in so tako znašali nekaj več kot 10 milijard SIT. Najbolj, kar za 85,2 %, so se zmanjšali izredni odhodki. Poslovni odhodki so se v letu 2002 zmanjšali za 15,1 %, medtem ko so se finančni prihodki povečali za 27,1 %.

V strukturi odhodkov s 94,1 % prevladujejo poslovni odhodki. Delež finančnih odhodkov je v letu 2001 znašal 3,7 % vseh odhodkov, leta 2002 se je povečal na 5,5 %. Delež izrednih odhodkov se je zmanjšal z 1,9 % v letu 2001 na 0,3 % v letu 2002.

Tabela 26: Obseg in struktura odhodkov podjetja Color, d.d., v letih 2001 in 2002

Opis	Vrednost (v 000 SIT)			Struktura (v %)	
	2001	2002	I (02/01)	2001	2002
Stroški blaga, materiala in storitev	6.709.084	6.901.163	102,8	57,1	68,9
Stroški dela	1.750.964	1.613.621	92,1	14,9	16,1
Amortizacija	677.250	573.767	84,7	5,8	5,7
Odpisi obratnih sredstev	1.714.334	141.933	8,3	14,6	1,4
Drugi poslovni odhodki	247.265	200.611	81,1	2,1	2,0
Poslovni odhodki skupaj	11.098.898	9.431.095	84,9	94,4	94,1
Prevrednotovalni finančni odhodki	186.959	338.790	181,2	1,6	3,4
Finančni odhodki za obresti	250.439	217.202	86,7	2,1	2,2
Finančni odhodki skupaj	437.398	555.992	127,1	3,7	5,5
Odhodki iz preteklih let	216.320	12.066	5,6	1,8	0,1
Izguba pri prodaji osnovnih sredstev	59	0	0,0	0,0	0,0
Drugi izredni odhodki	4.642	20.562	442,9	0,0	0,2
Izredni odhodki skupaj	221.021	32.628	14,8	1,9	0,3
Odhodki skupaj	11.757.317	10.019.715	85,2	100,0	100,0

Vir: Izid poslovnega uspeha podjetja Color, d.d., za leti 2001 in 2002.

Med poslovnimi odhodki je bil leta 2002 delež stroškov materiala in storitev 68,9-odstoten, stroškov dela pa 16,1-odstoten. Materialni stroški so bili v primerjavi z letom 2001 večji za 2,8%. Stroški dela so se na račun manjšega števila zaposlenih v letu 2002 zmanjšali za 7,9%, kar pomeni, da se je ob povečani prodaji izboljšala gospodarnost dela. Manjša kot v letu 2001 je bila v naslednjem letu tudi amortizacija, kar je prav tako prispevalo k izboljšanju poslovnega izida. Najbolj so se zmanjšali odpisi obratnih sredstev. V letu 2001 je namreč podjetje odpisalo vse terjatve do kupcev, ki jih ni moglo izterjati. Na ta način je oblikovalo 1.594 milijonov SIT odhodkov. Ti odpisi so bili tudi glavni razlog za izgubo, ki jo je izkazalo v tem letu. Leta 2002 so bili odpisi veliko manjši; znašali so le 141,9 milijona tolarjev, kar je 1.453 milijonov SIT manj kot leto poprej. To je tudi glavni razlog, da se je poslovni izid Colorja v letu 2002 v primerjavi z letom poprej močno izboljšal.

Finančni odhodki so se v letu 2002 povečali kar za 27,1%. Odhodki iz naslova obresti so se zmanjšali, povečali pa so se prevrednotovalni odhodki. Pri prevrednotovalnih odhodkih gre za tečajne razlike posojil, ki jih ima podjetje izražene v devizah, in za negativne tečajne razlike od deviznih terjatev do kupcev. Predvsem negativne tečajne razlike so se omenjenega leta zaradi padca tečaja dolarja zelo povečale; Color namreč kupcem iz držav bivše Sovjetske zveze blago zaračunava v dolarjih in ima zato stalno velike dolarske terjatve.

V letu 2001 je imel Color visoke izredne odhodke v povezavi z odhodki iz prejšnjih let. V naslednjem letu so se skupni izredni odhodki zmanjšali z 221.021.000 SIT v letu 2001 na 32.628.000 SIT v letu 2002.

Iz zgornje razlage lahko ugotovim, da so v letu 2002 v odhodkih Colorja nastale velike spremembe, ki niso bile neposredno odvisne od prodaje, so pa močno vplivale na njegov poslovni izid. Po vrednosti so se najbolj znižali odpisi obratnih sredstev, k večji uspešnosti poslovnega izida pa so močno prispevali nižji stroški dela, manjša amortizacija in manjši izredni odhodki.

6.1.3. Poslovni izid

V tabeli 27 je poslovni izid Colorja razčlenjen v tri delne poslovne izide: v poslovni izid iz poslovanja, poslovni izid iz financiranja in poslovni izid iz izrednega delovanja. S tako členitvijo si lahko olajšamo analizo poslovne uspešnosti.

Leta 2001 je Color v poslovanju prikazoval veliko izgubo. Z analizo poslovnih prihodkov in odhodkov sem ugotovila, da je omenjenega leta Color realiziral velike odpise obratnih sredstev. Le-ti so znašali 1.714.334.000 SIT in jih štejemo za glavni vzrok za prikazano izgubo. Niso pa izgube povzročili samo odpisi; Color bi namreč imel izgubo iz poslovanja tudi v primeru, če ne bi delal odpisov. Njegovi prihodki so bili namreč premajhni, da bi z njimi pokrili vse stroške materiala, dela, amortizacije in ostale odhodke.

V poslovnem letu 2002 so se v Colorju poslovni prihodki močno povečali, medtem ko so se odhodki zmanjšali. Najbolj so se zmanjšali odpisi obratnih sredstev, nekoliko pa tudi stroški dela, amortizacije in ostali odhodki. V seštevku so bili ti odhodki za 1.667.803.000 SIT manjši kot leta 2001. Povečali so se stroški materiala in storitev, saj so ti v večji meri povezani z obsegom proizvodnje in prodaje, ki se je precej povečala. Rezultat vseh teh sprememb je izboljšanje poslovnega izida iz poslovanja, ki je v letu 2002 znašal 43.916.000 SIT.

Tabela 27: Poslovni izid podjetja Color,d.d., v letih 2001 in 2002 (v 000 SIT)

Opis	2001	2002	I 01/02
Prihodki iz poslovanja	8.948.031	9.475.011	105,9
Odhodki iz poslovanja	11.098.898	9.431.095	85,0
Dobiček/izguba iz poslovanja	-2.150.867	43.916	-
Prihodki iz financiranja	478.642	293.753	61,4
Odhodki iz financiranja	437.398	555.992	127,1
Dobiček/izguba iz financiranja	41.244	-262.239	-
Izredni prihodki	24.651	254.143	1.030,9
Izredni odhodki	221.021	32.628	14,8
Dobiček/izguba iz izrednega delovanja	-196.371	221.515	-
Celotni dobiček/ izguba	-2.305.993	3.192	-

Vir: Izkaz poslovnega uspeha podjetja Color, d.d., za leti 2001 in 2002.

Poslovni izid financiranja se je v Colorju leta 2002 poslabšal. Dobiček iz financiranja, ki je v letu 2001 znašal 341,2 milijona SIT, se je namreč spremenil v izgubo v vrednosti 262 milijonov SIT. Glavne razloge za to spremembo sem navedla ob analizi finančnih prihodkov in odhodkov. Prvi razlog je torej povezan z računovodskimi spremembami, uvedenimi v letu 2002, na področju revalorizacije, drugi pa z velikim porastom tečajnih razlik, ki jih je utrpel Color zaradi padca tečaja dolarja. Tečaj dolarja se je med letom 2002 zmanjšal za skoraj 10 %.

Tudi izid iz izrednega poslovanja se je v letu 2002 močno spremenil. Leta 2001 je Color v tem delu poslovanja izkazoval precejšnjo izgubo, ki so jo povzročili izredni odhodki iz prejšnjih let. Leta 2002 pa prikazuje dobiček. Omenjeni dobiček je ustvaril z unovčitvijo prejšnjega dela terjatev do kupcev, ki jih je v letu 2001 že odpisal.

Glede na zgornjo razlago se je celotni poslovni izid Colorja leta 2002 zelo spremenil; v letu 2001 je imel veliko izgubo, naslednje leto pa že manjši dobiček. Največ je k tej spremembi prispeval boljši izid iz poslovanja, precejšen – sicer negativen – je tudi vpliv izida financiranja. Izid financiranja je namreč leta 2002 za 303.483.000 SIT slabši, kot je bil leta 2001. Tudi izid iz izrednega poslovanja je imel veliko vlogo pri ustvarjanju boljšega celotnega poslovnega izida Colorja; v primerjavi z letom 2001 je bil ta leto kasneje za 231 milijonov SIT boljši.

6.2. Analiza uspešnosti poslovanja

Poslovni ukrepi, ki jih izvajamo v podjetju, temeljijo na tem, da dosežemo čim večji poslovni učinek z danimi sredstvi. Uspešnost se nam povečuje z izboljšanjem razmerij med učinki in sredstvi. Za merjenje uspešnosti uporabljamo različne kazalnike uspešnosti. V analizi poslovanja podjetja si z njimi veliko pomagamo. Najpogosteje se uporablja naslednje mere uspešnosti oziroma kazalnike (Pučko, 2001, str. 155):

- proizvodnost ali produktivnost,
- gospodarnost ali ekonomičnost,
- dobičkonosnost ali rentabilnost.

V nadaljevanju analiziram produktivnost podjetja Color, njegovo gospodarnost poslovanja in nazadnje še dobičkonosnost.

6.2.1. Produktivnost

Produktivnost opredeljujemo kot razmerje med proizvedeno količino proizvodov oziroma storitev in zanje potrebnim delovnim časom (Mansfield, 1993, str. 251). Pove nam, kolikšen produkt ustvari produkcijski proces v enoti delovnega časa, kar je za presojo in razumevanje poslovne uspešnosti podjetja pomemben kazalnik (Žnidaršič - Kranjc, 1995, str. 189).

Pri računanju količnika produktivnosti se pogosto srečujemo s problemom, kako v pogojih raznovrstne proizvodnje na enoten in uporaben način izraziti obseg proizvodnje. Problem rešujemo tako, da proizvedene količine ovrednotimo s cenami, ki na ustrezen način odražajo tudi obseg ustvarjenih poslovnih učinkov. V večini primerov zato uporabimo prodajne cene, za katere pa je nujno, da so enake za celotno obdobje, za katero produktivnost računamo (Pučko, 2001, str. 162). V praksi torej produktivnost dela največkrat računamo kot

$$\textit{Produktivnost dela} = \frac{\text{poslovni prihodki}}{\text{povprečno število zaposlenih}}$$

V Colorju uporabljajo za izražanje obsega poslovanja vrednost prodaje, vzporedno pa še dodano vrednost, ki jo ugotavljajo v obliki razlike med prihodki in odhodki materialne narave. V tabeli 28 produktivnost prikazujem v obeh oblikah. Stopnja pokritja se je po spodaj navedenih podatkih bolj povečala kot prodaja. Razloga za to sta dva. Prvi je v tem, da povečujejo pokritje veliki prihodki iz poslovanja, ki jih je Color leta 2001 realiziral in niso rezultat prodaje. Drugi je v znižanju nabavnih cen surovin, ki se jih izdeluje iz nafte.

Tabela 28: Produktivnost dela v podjetju Color, d.d., za leti 2001 in 2002 (v 000 SIT)

Izračun produktivnosti dela	2001	2002	I 02/01
1. Vrednost prodaje	8.220.350	9.129.183	111,0
2. Dodana vrednost	2.082.686	2.496.642	120,0
3. Povprečno število zaposlenih	421	403	96,0
4. Produktivnost			
- na podlagi vrednosti prodaje (1/3)	19.526	22.653	116,0
- na podlagi stopnje pokritja (2/3)	4.947	6.195	125,0

Vir: Izkaz poslovnega izida in poslovno poročilo podjetja Color, d.d., za leti 2001 in 2002.

Iz tabele je razvidno, da se je produktivnost dela v letu 2002 v primerjavi z letom 2001 močno povečala. Le-ta je rezultat manjšega števila zaposlenih ter povečanega obsega proizvodnje in prodaje. Leta 2002 je produktivnost na podlagi vrednosti prodaje znašala 22.653.000 SIT in se je v primerjavi s predhodnim letom povečala za 16 %. Za 25 % pa se je omenjenega leta povečala izračunana produktivnost na podlagi stopnje pokritja in je tako znašala 6.195.000 SIT.

6.2.2. Gospodarnost

Gospodarnost oziroma ekonomičnost poslovanja vrednostno meri učinkovitost pretvorbe inputov (vložkov) v outpute, to je vrednostno izražene učinke. Princip ekonomičnosti je tesno povezan z ekonomskim načelom racionalnosti (Rebernik, 1999, str. 249).

Uporabljamo več vrst kazalnikov gospodarnosti. Pri večini primerjamo prihodke z odhodki, ki smo jih imeli z ustvarjanjem prihodkov. Razlika med izračunanimi kazalniki je predvsem v vrstah prihodkov in odhodkov, ki jih primerjamo.

Poudarek ekonomičnosti je na znižanju stroškov vseh proizvodnih tvorcev in na povečanju prodajne vrednosti s pomočjo spremembe struktur, količin in prodajnih cen proizvodnega programa. Kratkoročno se ekonomičnost zvišuje z varčevanjem produkcijskih tvorcev preko nižanja nabavnih cen, porabe količin in strukture nabave tvorcev; dolgoročno pa s spreminjanjem proizvodne tehnologije. Dejavniki, ki najbolj vplivajo na ekonomičnost, so: stopnja izkoriščenosti proizvodnih zmogljivosti, uporabljena tehnologija, poraba proizvodnih tvorcev in proizvodni program (Pučko, Rozman, 1992, str. 282).

Za presojo gospodarnosti poslovanja Colorja uporabljam naslednje dva kazalnika, ki ju opredeljujem takole (Pučko, 2001, str. 159) (glej tabelo 29):

$$\text{Gospodarnost poslovanja} = \frac{\text{poslovni prihodki}}{\text{poslovni odhodki}}$$

$$\text{Celotna gospodarnost} = \frac{\text{prihodki}}{\text{odhodki}}$$

Tabela 29: Gospodarnost poslovanja v podjetju Color, d.d., v letih 2001 in 2002 (v 000 SIT)

Izračun gospodarnosti	2001	2002	I 02/01
1. Poslovni prihodki	8.948.031	9.475.011	105,9
2. Celotni prihodki	8.451.323	10.022.907	118,6
3. Poslovni odhodki	11.098.898	9.431.095	85,0
4. Celotni odhodki	11.757.317	10.019.715	85,2
5. Kazalniki gospodarnosti			
a) gospodarnost poslovanja (1/3)	0,81	1,00	124,6
b) celotna gospodarnost (2/4)	0,72	1,00	138,9

Vir: Izkaz poslovnega uspeha podjetja Color, d.d., za leti 2001 in 2002.

Gospodarnost poslovanja mora biti praviloma večja od ena, da podjetje posluje z dobičkom. Colorjeva vrednost tega kazalca je bila v letu 2001 le 0,81, leta 2002 pa se je povečala na 1,00, kar je še vedno malo. Prav tako je bila v letu 2001 izredno nizka tudi vrednost kazalca celotne gospodarnosti, ki je v tem letu znašala 0,72. Vrednost tega kazalca se je v letu 2002 nekoliko povečala, vendar priporočene vrednosti ena ni presegla.

6.2.3. Dobičkonosnost

Za rentabilnost smo do nedavnega uporabljali slovenski izraz »donosnost«, Slovenski računovodski standardi so ga nadomestili z izrazom »dobičkonosnost«. Omenjeni izraz uporabljam tudi v diplomskem delu.

Dobičkonosnost sredstev je temeljna mera uspešnosti poslovanja. Izraža razmerje med dobičkom in sredstvi, s katerimi smo dobiček ustvarili. Glede na to, kako opredelimo dobiček in kaj upoštevamo za sredstva, pridemo do različnih koeficientov dobičkonosnosti (Rebernik, 1999, str. 266). Dobičkonosnost sredstev torej meri, kako učinkovito sredstva ustvarjajo dobiček (Hansen, Mowen, 1992, str. 997).

$$\text{Dobičkonosnost sredstev} = \frac{\text{dobiček}}{\text{povprečna vložena sredstva}}$$

Za lastnike gospodarskih družb je najpomembnejši kazalec čiste dobičkonosnosti kapitala, saj zanje vložki pomenijo kapital, koristi pa čisti dobiček.

$$\text{Čista dobičkonosnost kapitala} = \frac{\text{čisti dobiček}}{\text{povprečni kapital}}$$

Zadnji kazalec dobičkonosnosti, ki ga v nadaljevanju računam, je kazalec dobičkonosnosti prihodkov.

$$\text{Dobičkonosnost prihodkov} = \frac{\text{dobiček}}{\text{prihodki}}$$

Tabela 30: Dobičkonosnost podjetja Color, d.d., v letih 2001 in 2002 (v 000 SIT)

	2001	2002	I 02/01
1. Čisti dobiček/izguba	- 2.305.993	3.192	-
2. Celotni dobiček/izguba	- 2.305.993	3.192	-
3. Povprečna poslovna sredstva	11.396.663	10.180.508	89,3
4. Povprečni kapital	6.448.711	5.169.827	80,2
5. Prihodki	8.451.323	10.022.907	118,6
6. Dobičkonosnost (%)			
a) dobičkonosnost sredstev	- 20,2	0,0	-
b) čista dobičkonosnost kapitala	- 35,7	0,0	-
c) dobičkonosnost prihodkov	- 27,3	0,0	-

Vir: Izkaz poslovnega uspeha podjetja Color, d.d., za leti 2001 in 2002.

V letu 2001 so bili vsi trije izračunani kazalci – dobičkonosnost sredstev, čista dobičkonosnost kapitala in dobičkonosnost prihodkov – negativni. Podjetje je torej poslovalo neuspešno. V letu 2002 je bilo uspešnejše. Dobičkonosnost to leto ni več negativna, je pa še vedno prenizka, da bi uspešnost podjetja lahko ocenili za zadovoljivo. Najuspešnejša podjetja namreč dosegajo dobičkonosnost, ki znaša deset in več odstotkov, medtem ko so kazalci Colorjeve dobičkonosnosti komaj presegli negativni prag vrednosti dobičkonosnosti.

7. SKLEP

Podjetje Color je podjetje s tradicijo. Začetek Colorja sega v leto 1832, danes pa je to eno večjih slovenskih podjetij. Potrošniki ga poznamo po kakovostnih premazih, ki jih uporabljamo pri urejanju svojih domov. V Sloveniji je poleg njega s podobnim programom še nekaj podjetij, najbolj znana sta Helios iz Domžal in Belinka iz Ljubljane. Helios je tudi Colorjev glavni konkurent tako v Sloveniji kot na trgih vzhodne Evrope.

Color proda le tretjino svoje proizvodnje v Sloveniji, ostalo izvozi. Tako na domačem kot tujem trgu se srečuje z ostro konkurenco, ki pogoje poslovanja vedno bolj otežuje. Pri prodaji v države bivše Jugoslavije Colorju težave povzročajo tudi slaba plačilna sposobnost kupcev, zaradi katere je v preteklih letih utrpel velike izgube v obliki odpisov terjatev do kupcev. Zaradi takih in podobnih razlogov je kar nekaj Colorjevih konkurentov propadlo. Color je sicer preživel, vendar ne brez težav. O svoji prihodnosti razmišlja pozitivno. Uspešno se in se bo razvijal tudi v prihodnje. Leta 2002 je prenovil program svojega dolgoročnega razvoja, s katerim napoveduje, da bo v naslednjih letih svojo poslovno uspešnost še izboljšal. Njegov razvoj v veliki meri temelji na novih, ekološko prijaznih premazih, ki jih razvija sam.

Pretekli leti za Color poslovno nista bili prav uspešni. Obseg prodaje se je v letu 2002 sicer povečal, vendar so se v skoraj istem razmerju povečali tudi stroški proizvodnje. Le-te bi Color moral znižati, saj mu njegova sedanja ekonomičnost poslovanja ne zagotavlja zadostne dobičkonosnosti kapitala. Še bolj kot skromna gospodarnost so njegovo poslovno uspešnost prizadeli drugi razlogi. V letu 2001 je moral odpisati velik znesek terjatev do kupcev v tujini. To ni povzročilo le poslovne izgube, pač pa je prizadelo tudi njegovo plačilno sposobnost; odpisi terjatev so namreč dosegli vrednost, ki presega 15 % vseh njegovih poslovnih sredstev. Leta 2002 je Color prizadelo tudi znižanje tečaja za dolar. Kupcem v vzhodni Evropi namreč prodajo zaračunava v dolarjih in nižji tečaj za dolar pri Colorju učinkuje kot znižanje prodajne cene. Nič manj škode niso povzročile negativne tečajne razlike, ki jih je obračunal od dolarskih terjatev do kupcev. Sprememba tečaja dolarja je zato med glavnimi razlogi, da je tudi lansko poslovno leto zaključil le z minimalnim dobičkom.

Čeprav sta bili pretekli leti za Color »sušni«, to ni resneje ogrozilo njegove finančne stabilnosti. Ta je še vedno znotraj meja, ki veljajo za normalne, pri čemer mu je v veliko pomoč velik kapital, s katerim razpolaga. Tudi njegova plačilna sposobnost je še vedno, kljub temu da je slabša kot pred dvema letoma, dobra.

Spoznanje, da bo treba v ekonomičnosti poslovanja hitreje napredovati, je v Colorju močno prisotno. V podjetju zato veliko delajo na zniževanju stroškov, vendar se pri tem ne morejo izogniti zmanjševanju števila zaposlenih. Njihovo število se je zato s 401 v letu 2001 znižalo na 385 v letu 2002, kar predstavlja petodstotno znižanje zaposlenih. Podobne spremembe napovedujejo tudi za leto 2003.

Color je že danes v taki meri izpostavljen tuji konkurenci, da ga vključitev Slovenije v Evropsko unijo ne bo posebno prizadela. To pa ne pomeni, da s svojo konkurenčnostjo nima skrbi. Njegovi glavni evropski konkurenti so namreč pretežno večja podjetja, kot je sam, in so zato tudi sposobna ceneje proizvajati. Tudi Color bi svojo konkurenčnost lahko povečal, če bi se tesneje poslovno povezal s katerim od drugih sorodnih proizvajalcev. Takih je tudi v Sloveniji kar nekaj.

8. LITERATURA

1. Barrow Colin: Financial management for the small business. London: Kogan Page, 1995. 172 str.
2. Byrd Mary Jane, Megginson Leon C., Megginson William L., Scott Charles R.: Small business management. Burr Ridge (IL): Irwin, 1994. 558 str.
3. Fitzgerald Ray: A Handbook of Practical Business Finance. Second Edition. London: Kogan Page, 1992. 443 str.
4. Hansen Don R., Mowen Maryanne M.: Management Accounting. Cincinnati (Ohio): South-Western Publishing Co., 1992. 1048 str.
5. Kotler Philip, Marketing Management – Trženjsko upravljanje. Ljubljana: Slovenska knjiga, 1998. 832 str.
6. Lipičnik Bogdan: Ekonomika in organizacija podjetja – 2 knjiga. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1994. 289 str.
7. Mansfield Edwin: Managerial economics. New York, London: W.W. Norton & Co., Inc., 1993. 648 str.
8. Pučko Danijel: Analiza in načrtovanje poslovanja. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2001. 335 str.
9. Pučko Danijel, Rozman Rudi: Ekonomika podjetja. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1992. 344 str.
10. Rozman Rudi: Analiza in oblikovanje organizacije. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2001. 154 str.
11. Rebernik Miroslav: Ekonomika podjetja. Ljubljana: Gospodarski vestnik, 1994. 298 str.
12. Samuelson Paul A.: Economics. USA : The McGraw-Hill Companies, 1998. str. 737.
13. Slovenski računovodski standardi. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2002. 318 str.
14. Turk Ivan, Kavčič Slavka, Kokotec - Novak Majda: Poslovodno računovodstvo. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 1998. 620 str.
15. Turk Ivan, Melavc Dane: Uvod v računovodstvo. Kranj: Moderna organizacija v sestavi fakultete za organizacijske vede, 1995. 467 str.
16. Turk Ivan et al.: Finančno računovodstvo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1996. 406 str.
17. Turk Ivan: Uvod v ekonomiko gospodarske družbe. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 1993. 314 str.
18. Turk Ivan: Pojmovnik računovodstva, financ in revizije. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo, 2000. 283 str.
19. Žnidaršič - Kranjc Alenka: Ekonomika podjetja. Postojna : Dej d. o. o., 1995. 272 str.

9. VIRI

1. Bilanca stanja podjetja Color, d.d., na dan 31.12.2000.
2. Bilanca stanja podjetja Color, d.d., na dan 31.12.2001.
3. Bilanca stanja podjetja Color, d.d., na dan 31.12.2002.
4. Izkaz poslovnega izida podjetja Color, d.d., na dan 31.12.2000.
5. Izkaz poslovnega izida podjetja Color, d.d., na dan 31.12.2001.
6. Izkaz poslovnega izida podjetja Color, d.d., na dan 31.12.2002.
7. Letno poročilo podjetja Color, d.d., za leto 1999.
8. Letno poročilo podjetja Color, d.d., za leto 2001.
9. Poslovno poročilo podjetja Color, d.d., za leto 2002.
10. Izbrane tabele iz Biltena Banke Slovenije. Banka Slovenije [[URL://www.bsi.si](http://www.bsi.si)], 28.9.2003.
11. Predstavitev Colorja [[URL://www.color.si/eco/si-eco.html](http://www.color.si/eco/si-eco.html)], 28.9.2003.

Priloga 1: Podatki iz bilance stanja podjetja Color, d. d., za leti 2001 in 2002 v tekočih in stalnih cenah za leto 2002 (v 000 SIT)

SREDSTVA	2001		2002
	tekoče cene	stalne cene	stalne cene
A. STALNA SREDSTVA	5.165.069	5.536.954	4.984.538
I. NEOPRED. DOLGOROČNA SREDSTVA	460.430	493.581	378.198
1. Dolgoročno odloženi stroški razvijanja	429.167	460.067	365.035
2. Dolgoročne premoženjske pravice	31.263	33.514	13.163
3. Dobro ime	0	0	0
II. OPREDMETENA OSNOVA SREDSTVA	4.524.425	4.850.184	4.265.026
1. Zemljišča in zgradbe	3.144.201	3.370.583	3.136.100
2. Proizvajalne naprave in stroji	1.365.314	1.463.617	1.050.318
3. Druge naprave in stroji	2.983	3.198	2.983
4. Opredm. osn. sred. v gradnji v izdelavi	11.927	12.786	75.625
III. DOLGOROČNE FINANČNE NALOŽBE	180.214	193.189	341.314
1. Deleži do podjetij v skupini	15.100	16.187	30.819
2. Deleži in dol. fina. terja. do pridru. podjetij	3.429	3.676	0
3. Drugi dolgoročni deleži	70.742	75.835	214.879
4. Druge dolgoročne finančne terjatev	90.943	97.491	95.616
B. GIBLJIVA SREDSTVA	4.480.306	4.802.888	5.731.099
I. ZALOGE	1.908.014	2.045.391	1.911.179
1. Material	808.342	866.543	898.025
2. Nedokončana proizvodnja	272.724	292.360	374.712
3. Proizvodi in trgovsko blago	826.948	886.488	638.442
4. Predujemi za zaloge	0	0	0
II. POSLOVNE TERJATVE	2.446.460	2.622.605	3.552.928
a) Dolgoročne poslovne terjatve	30.544	32.743	39.164
1. Dolgoročne poslovne terjatev do drugih	30.544	32.743	39.164
b) Kratkoročne poslovne terjatve	2.415.916	2.589.862	3.513.764
1. Kratkoročne posl. terjatve do kupcev	1.923.053	2.061.513	2.609.379
2. Kratko. posl. terjatve do podjetij v skupini	406.242	435.491	550.534
3. Kratkoročne poslovne terjatve do drugih	86.621	92.858	353.851
III. KRATKOROČNE FINANČNE NALOŽBE	4.928	5.283	3.614
1. Kratkoročne finan. naložbe do drugih	4.928	5.283	3.614
IV. DOBROI. PRI BANKAH, ČEKI IN GOT.	117.141	125.575	202.839
C. AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	3.763	4.034	60.539
SREDSTVA SKUPAJ	9.645.375	10.339.842	10.715.637

Vir: Bilanca stanja podjetja Color, d.d., za leti 2001 in 2002.

Priloga 2: Podatki iz bilance stanja podjetja Color, d.d., za leti 2001 in 2002 v tekočih in stalnih cenah za leto 2002 (v 000 SIT)

OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV	2001		2002
	tekoče cene	stalne cene	stalne cene
A. KAPITAL	5.165.374	5.537.281	5.174.280
I. VPOKLICANI KAPITAL	1.900.782	2.037.638	1.900.782
1. Osnovni kapital	1.900.782	2.037.638	1.900.782
II. KAPITALSKE REZERVE	0	0	0
III. REZERVE IZ DOBIČKA	1.099.492	1.178.655	591.489
1. Zakonske rezerve	481.477	516.143	347.506
2. Statutarne rezerve	618.015	662.512	243.983
IV. PRENESENI ČISTI POSLOVNI IZID	1.396.198	1.496.724	-240.909
V. ČISTI POSL. IZID OBRAČU. OBDOBJA	-2.145.110	-2.299.558	3.192
VI. PREVREDNOT. POPRAVKI KAPITALA	2.914.012	3.123.821	2.919.726
1. Splošni prevrednotovalni popravki kapitala	2.914.012	3.123.821	2.914.012
2. Posebni prevrednotovalni popravki kapitala	0	0	5.714
B. REZERVACIJE	595.458	638.331	227.874
1. Druge rezervacije	595.458	638.331	227.874
C. FINANČNE IN POSLOVNE OBVEZNO.	3.876.147	4.155.230	5.307.793
a) Dolgoročne finančne in poslovne obvezn.	1.221.562	1.309.514	508.248
1. Dolgoročne finančne obveznosti do bank	1.221.562	1.309.514	504.580
2. Druge dolg. finan. in poslovne obveznosti	0	0	3.668
b) Kratkoročne finančne in poslovne obvezn.	2.654.585	2.845.715	4.799.545
1. Kratk. finančne obveznosti do bank	1.155.398	1.238.587	2.412.441
2. Kratk. pos. obvez. na podlagi predujemov	1.612	1.728	1.736
3. Kratk. posl. obveznosti do dobaviteljev	1.358.239	1.456.032	2.217.475
4. Kratk. posl. obvez. do podjetij v skupini	0	0	30.899
5. Kratk. finan. in posl. obvez. do drugih	139.336	149.368	136.994
D. PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	8.396	9.001	5.690
OBVEZN. DO VIROV SREDSTEV SKUPAJ	9.645.375	10.339.842	10.715.637

Vir: Bilanca stanja podjetja Color, d.d., za leti 2001 in 2002.

Priloga 3: Podatki iz izkaza uspeha podjetja Color, d.d., za leti 2001 in 2002 v tekočih in stalnih cenah za leto 2002 (v 000 SIT)

	2001		2002
	tekoče cene	stalne cene	stalne cene
I. ČISTI PRIHODKI OD PRODAJE	8.182.891	8.796.608	9.202.698
1. Čisti prihodki, doseženi na domačem trgu	2.842.187	3.055.351	2.959.087
do drugih	2.842.187	3.055.351	2.959.087
2. Čisti prihodki, doseženi na tujem trgu	5.340.704	5.741.257	6.243.611
do podjetij v skupini	670.168	720.431	456.107
do drugih	4.670.536	5.020.826	5.787.504
2. ZMANJ. VR. ZAL. PROIZ. ZA NED. PRO.	117.052	125.831	-87.590
3. USRED. LASTNI PROIZV. IN LASTNE STO.	37.459	40.268	10.053
4. DRUGI POSLOVNI PRIHODKI	102.400	110.080	262.260
5. STROŠKI BLAGA, MATERI. IN STORITEV	6.357.060	6.833.840	6.813.574
1. Nabavna vred. prod. blaga., mat., str. porab. mat.	5.538.778	5.954.186	5.839.115
2. Stroški storitev	818.282	879.653	974.459
6. STROŠKI DELA	1.628.804	1.750.964	1.613.620
1. Stroški plač	1.116.413	1.200.144	1.142.323
2. Stroški pokojninskih in socialnih zavarovanj	241.814	259.950	269.845
3. Drugi stroški dela	270.577	290.870	201.452
7. ODPISI VREDNOSTI	2.224.730	2.391.585	715.700
1. Amorti. in prev. pos. odh. pri neop. in opre. o. s.	630.000	677.250	573.767
2. Prevrednot. poslovni odhodki pri obratnih sredstvih	1.594.730	1.714.335	141.933
8. DRUGI POSLOVNI ODHODKI	230.014	247.265	200.611
9. FINANČNI PRIHODKI IZ DELEŽEV	4.208	4.524	13.951
1. Finančni prihodki iz deležev v pridruženi podjetjih	367	395	0
2. Drugi finančni prihodki iz deležev	3.841	4.129	13.951
10. FINANČNI PRIHODKI IZ DOLGORO. TERJATEV	394.253	423.822	0
1. Drugi finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev	394.253	423.822	0
11. FINANČNI PRIHODKI IZ KRATKOR. TERJATEV	46.518	50.007	279.802
1. Drugi finančni prihodki iz obr. in kratk. terjatev	46.518	50.007	279.802
12. PREVREDNOTOVALNI FINANČNI ODHODKI	173.915	186.959	338.790
1. Drugi prevrednotovalni finančni odhodki	173.915	186.959	338.790
13. FIN. ODH. ZA OBRESTI IN IZ DRUGIH OBVEZ.	232.967	250.440	217.202
1. Drugi finančni odhodki za obresti in iz drugih obv.	232.967	250.440	217.202
14. DAVEK IZ DOBIČKA IZ REDNEGA DELOVANJA	0	0	0
15. ČISTI POSLOVNI IZID IZ REDNEGA DELOVANJA	-1.962.493	-2.109.680	-218.323
16. DRUGI IZREDNI PRIHODKI	22.930	24.650	254.143
17. DRUGI IZREDNI ODHODKI	205.601	221.021	32.628
1. Izredni odhodki brez prevredn. popravka kapitala	205.601	221.021	32.628
18. POSLOVNI IZID ZUNAJ REDNEGA DELOVANJA	-182.671	-196.371	221.515

Vir: Izkaz uspeha podjetja Color, d.d., za leti 2001 in 2002.

